

HANDBOEK

VOOR PROFESSIONALS: HOE ADVISEER JE (TOEKOMSTIGE) OUDERS VAN KINDEREN DIE MEERTALIG OPGROEIEN?

KINDEREN DIE MEERTALIG OPGROEIEN

PACT ZAANDAM OOST 2024-2044

VERSIE 3.0 - SEPTEMBER 2026

Colofon

© 2021 kernteam 'Uitvoeringsplan Taal, Opvoeden en Onderwijs, '-9 maanden tot 12 jaar', in het kader van het PACT Poelenburg/ Peldersveld (Zaanstad)

In het document staan vermeldingen over Pact Poelenburg/ Peldersveld. Tegenwoordig is dat Pact Zaandam-Oost. In 2024 is het gebied uitgebreid met drie wijken en behoort Zaandam-Oost tot één van de twintig wijken in Nederland die zijn aangemerkt door het ministerie als NPLV-gebied.

Versie 3.0 september 2026

De inhoud van dit handboek kan met bronvermelding door derden gebruikt worden.

Auteurs:
Karlijn d'Haens, Orthopedagoog, Logopedist en Dyslexiespecialist bij Agora, Stichting voor Bijzonder Primair Onderwijs in de Zaanstreek
Astrid Roest, Logopedist en Coördinator Logopedie bij de GGD Zaanstreek-Waterland

Illustraties: Laura Lecluse-Kaats

Vormgeving: Delta3

VOORWOORD

In dit handboek vind je de nieuwe visie op de optimale taalontwikkeling van het meertalige kind. Er zijn 8 adviezen geformuleerd voor ouders, die deze visie concreet maken. Deze adviezen kunnen we als professionals met ouders delen. Daarmee kunnen zij hun kinderen, die in een meertalige omgeving opgroeien, zo goed mogelijk in hun taalontwikkeling ondersteunen.

We nemen op deze manier afscheid van oude inzichten. De nieuwe inzichten zijn gebaseerd op het wetenschappelijk kennisfundament behorende bij de visie. Door te werken met het handboek maken we ons de nieuwe inzichten eigen.

In de inleiding vind je een toelichting over het waarom van dit handboek. Vervolgens hebben we alle adviezen op een rijtje gezet met een korte uitleg. Daarna vind je voor elk advies een apart hoofdstukje, met daarin een toelichting en een meer uitgebreide uitleg voor ouders, die zo is geschreven dat je het direct met ouders kunt bespreken. Ook zijn er verwijzingen opgenomen naar materialen (boekjes, filmpjes) die je met ouders kunt delen. Per advies is ook achtergrondinformatie beschikbaar via titels van boeken, artikelen, filmpjes en podcasts en vaak de bijbehorende links.

De inzichten en tips die in dit handboek worden gegeven zijn ook heel goed te gebruiken door vrijwilligers die met ouders van jonge kinderen werken, bijvoorbeeld als taalcoach of als voorlezer thuis.

Met dit handboek hopen we de ouders zo goed mogelijk te kunnen helpen om hun kinderen in hun taalontwikkeling te ondersteunen.

N.B.: Overal waar ouder(s) staat kan ook verzorger(s) gelezen worden.

INHOUD

Voorwoord	3
Inleiding	5
De acht adviezen, met een korte uitleg per advies	8
Advies 1	10
Advies 2	12
Advies 3	14
Advies 4	17
Advies 5	20
Advies 6	22
Advies 7	24
Advies 8	26
Wil je als professional meer informatie over meertaligheid?	28
Bijlage 1 de optimale taalontwikkeling van het meertalige kind Visie en kennisfundament	32
Bijlage 2: Oordeel Prof. Dr. Folkert Kuiken over visie optimale taalontwikkeling meertalige kind	39

INLEIDING

Waar is dit handboek voor bedoeld?

Dit handboek is voor alle medewerkers van organisaties die in hun werk te maken hebben met huidige en toekomstige ouders van jonge kinderen die meertalig opgroeien. Het kan door alle medewerkers gebruikt worden bij de advisering van ouders van meertalige kinderen.

We hebben dit handboek ontwikkeld in het kader van het Pact Zaandam-Oost (voorheen Pact Poelenburg Peldersveld)[1]. De reden is dat de organisaties die in deze wijken werken **verschillende opvattingen hadden over het belang van de kennis van de eigen taal.** Ouders van kinderen die meertalig opgroeien kregen in het verleden vaak tegenstrijdige adviezen van medewerkers van verschillende organisaties. Om dat te veranderen hebben we eerst een heldere visie opgesteld over de taalontwikkeling van kinderen die in een meertalige omgeving opgroeien. Die visie is gebaseerd op de meest recente wetenschappelijke inzichten. Het doel van de visie is dat we als professionals eenduidig adviseren aan (toekomstige) ouders over de meertalige ontwikkeling van hun kind.[2]

Inhoud visie 'DE OPTIMALE TAALONTWIKKELING VAN HET MEERTALIGE KIND'

De visie luidt: 'Wij erkennen de meertalige identiteit van het meertalige kind en verwelkomen elk kind in zijn totaliteit. De basistaal en cultuur van het kind erkennen en waarderen wij hiermee. De functie van communicatie staat hierbij voor ons voorop. Wij stimuleren ouders om de meertalige identiteit van hun kind mede te erkennen en hieraan bij te dragen door ook zelf de onderwijstaal (het Nederlands) van hun kind te leren, ter ondersteuning van de schoolloopbaan van hun kind en ook om hun eigen ontwikkelkansen te vergroten. Hiermee zetten wij ons gezamenlijk in, zodat een kind zich zo optimaal mogelijk in zijn totaliteit kan ontwikkelen, zowel op cognitief als op sociaal-emotioneel vlak. Wij zien kansen en voordelen voor kinderen die meertalig opgroeien.'[3]

Als kinderen met meerdere talen tegelijk ('meertalig') opgroeien, komt het voor dat verschillende talen door elkaar heen gesproken worden. Dat is een natuurlijk proces. Lange tijd werd door medewerkers het advies gegeven dat voor het goed leren van alle talen het door elkaar gebruiken van talen schadelijk was. Maar door wetenschappelijk onderzoek weten we nu dat het juist de taalontwikkeling van een kind kan remmen als je het spreken van een andere taal dan het Nederlands verbiedt. Wetenschappelijk onderzoek geeft aan dat als ouders met hun kind de taal spreken die zij het beste beheersen dit het beste is voor de taalontwikkeling van hun kind. Als professionals zijn we wellicht geneigd te adviseren om in alle situaties zoveel mogelijk het Nederlands (de onderwijstaal) te spreken. Dit kan ouders ook het gevoel geven dat de taal die zij gewend zijn te spreken niet gewaardeerd wordt. Dat is niet stimulerend voor hun betrokkenheid bij het kinderdagverblijf, de peuterspeelzaal of de school.

Uitvoering

De organisaties die met jonge kinderen en hun ouders werken hebben in het kader van het Pact Poelenburg Peldersveld afgesproken dat zij vanuit de hiernaast weergegeven visie gaan werken. Daarom is de visie vertaald in 8 heldere adviezen, die door alle medewerkers gebruikt gaan worden in hun gesprek met (toekomstige) ouders van meertalige kinderen. Zo krijgen ouders éénduidige adviezen over hoe zij de taalontwikkeling van hun kind kunnen stimuleren en ondersteunen. En zij krijgen advies om zelf de Nederlandse taal te leren. Zo kunnen zij beter betrokken zijn bij de ontwikkeling en schoolloopbaan van hun kind. Ze vergroten tegelijkertijd hun eigen mogelijkheden om in de samenleving mee te kunnen doen.[4]

1 Zie: Pact_Poelenburg_Peldersveld_2020-2040 (raadsinformatie.nl)
2 Het handboek is in principe geschreven voor de doelgroep -9 maanden tot 12 jaar. Dit sluit echter niet uit dat de inhoud van het handboek ook van toepassing kan zijn op oudere kinderen en binnen het voortgezet onderwijs.
3 De visie wordt inhoudelijk ondersteund door Prof. dr. Folkert Kuiken, emeritus hoogleraar 'Nederlands als tweede taal en meertaligheid' (zie bijlage 2).
4 De adviezen zijn niet alleen belangrijk voor ouders in Zaandam-Oost. Ze zijn belangrijk voor alle ouders van kinderen die in een meertalige omgeving opgroeien.

Het is belangrijk dat we als professionals en vrijwilligers de meertalige identiteit van het kind actief en positief erkennen en waarderen en aandacht hebben voor de thuistaal van het kind. Verbieden dat een kind deze taal spreekt heeft een negatief effect op welbevinden, taalontwikkeling en identiteitsvorming van een kind. In het VN kinderrechtenverdrag staat dat kinderen het recht hebben om hun thuistaal te mogen spreken. Het toelaten van de thuistaal kan juist het leren van het Nederlands (de onderwijstaal) ondersteunen. Het is een misverstand dat het toelaten van de thuistaal het leren van het Nederlands zou tegenwerken.

Waarom is dit handboek voor alle medewerkers belangrijk?

Het niveau waarop een kind de talen leert heeft veel invloed op schoolsucces en toekomstmogelijkheden. Als medewerkers hebben we een belangrijke rol naar (toekomstige) ouders toe. We geven hen inzichten over talen leren en wat de beste aanpak hiervoor is. Wij spreken de ouders op verschillende momenten en geven advies over taal leren. We hebben hiermee grote invloed op hoe ouders hun kinderen kunnen begeleiden en stimuleren. Ook voor het welbevinden van kinderen en voor de samenwerking met ouders, is erkenning van de meertalige identiteit en cultuur erg belangrijk.

Het advies van de onderwijsraad september 2025 onderschrijft dit. *"De raad adviseert om andere thuistalen meer te benutten voor het leren van en in het Nederlands. Uit onderzoek weten we al langer dat meer ruimte voor andere thuistalen in het onderwijs niet ten koste gaat van de Nederlandse taalvaardigheid, maar leerlingen juist helpt bij het leren van de Nederlandse taal, en bij andere vakken."* (Louise Elffers, voorzitter Onderwijsraad)

Aandachtspunten bij gebruik van het handboek

Bij veel adviezen gaat het om 'de beste taal' van de ouder(s). Het is belangrijk om te weten welke taal/talen dat is/zijn en dat met de ouders te bespreken. Het kan een andere taal zijn, maar het kan óók het Nederlands zijn. De beste taal van een meertalige ouder is niet automatisch de beste taal van zijn/haar eigen ouder(s). Het kan zijn dat een ouder beter het Nederlands spreekt en dat dit zijn/haar beste taal is geworden. De ouder kan er dus ook voor kiezen om deze taal met het kind te spreken. Soms komt het voor dat ouders allebei een andere taal hebben als beste taal. Dat is geen probleem voor het kind. Ook dan blijft het advies: spreek met je kind de taal die je het beste beheerst.

De visie en het Handboek zijn in eerste instantie gericht op de populatie in de wijken vallend onder het Pact Zaandam-Oost. Inmiddels is de 'Zaanse visie' ook op scholen in andere delen van Zaanstad overgenomen. Tevens geniet het ook landelijke bekendheid en wordt het Handboek ook buiten Zaanstad gebruikt. Dit betekent dat de adviezen 7 en 8 in een ander deel van Nederland met een andere populatie wellicht minder aansluiten.

Het is goed als ouders de adviezen vaak horen. Dan onthouden zij het beter. Geef liever niet te veel informatie tegelijkertijd. Ook is het goed om iets zelf voor te doen.

Dit handboek is geschreven voor de medewerkers van verschillende organisaties die werken met (toekomstige) ouders van jonge kinderen en kinderen in diverse ontwikkelingsfasen (-9mnd t/m 12jr). Wij laten het over aan ieders eigen inschatting welk advies van toepassing is op de ouder(s) waarmee je samengewerkt. Boven ieder advies is een leeftijdsindicatie van het kind gegeven. Voor de leesbaarheid hebben de onderdelen van de adviezen verschillende kleuren gekregen.

In dit handboek volgt bij elk advies een uitleg: 'Waarom is dit belangrijk?'. Deze uitleg is zo geschreven dat je die goed kunt gebruiken in het gesprek met ouders. Als ouders begrijpen waarom een advies wordt gegeven volgen ze zo'n advies ook sneller op. Iedere ouder wil ten slotte het beste voor zijn kind.

Enkele woorden zijn moeilijk te vereenvoudigen (bijvoorbeeld onthouden en ontwikkelen). Check daarom vooral altijd even bij ouder(s) of zij het advies begrijpen. Je kunt woorden dan zo nodig uitleggen en mogelijk iets voordoen. De uitleg is aangevuld met voorbeelden, tips en te gebruiken materialen. Soms tref je in de uitleg bij de verschillende adviezen herhalingen aan. Ook zie je materialen en links bij verschillende adviezen terugkomen. Dat hebben we bewust gedaan, zodat de adviezen ook apart gebruikt kunnen worden in een adviesgesprek.

Let op:

Adviezen sluiten elkaar nooit uit, maar bestaan in samenhang met elkaar. Het liefst breng je de adviezen dus ook in samenhang aan ouders over. Doe dat niet allemaal tegelijkertijd, maar na elkaar. Het belangrijkste is dat je met ouders een goede band ontwikkelt. Daarbij helpt het als je hun taal en achtergrond erkent, respecteert en waardeert en dat laat merken, zowel aan de ouders, als aan de kinderen. Het helpt ook als daar binnen de organisatie, tussen collega's, blijvend aandacht voor is, net als voor cultuursensitief werken.

Begrippenlijst:

Basistaal:
De eerste taal/talen die een kind hoort van de ouder(s)/ verzorger(s) en hierdoor zelf leert.

Meertalig kind:
Een kind dat één/meer basistalen leert op jonge leeftijd naast de nationale taal (hier het Nederlands).

Onderwijstaal:
De taal waarin het onderwijs wordt aangeboden.

Thuistaal:
De taal die thuis (vooral) gesproken wordt.

DE ACHT ADVIEZEN, MET EEN KORTE UITLEG PER ADVIES

1 **Praat met je kind vanaf het eerste begin. Ook als het kind nog in de buik zit. Hierdoor raakt je kind al vroeg gewend aan je stem. Dit is het eerste begin van de taalontwikkeling.**

Je kind leert praten door jou als ouder te horen praten. Dit begint al in de buik. Ongeveer bij een zwangerschap van vijf maanden gaat de baby de stemmen van de ouder(s) horen. Zo ontstaat al een band met jullie, als ouders. En dat is ook het begin van leren praten.

2 **Praat met je kind in je beste taal. Dat is de taal waarin je de meeste woorden kent. De taal waarin je ook boos, blij en verdrietig bent. Zo leg je een goede basis voor het leren van het Nederlands, de onderwijstaal.**

Kinderen leren de taal door de taal na te zeggen die ze veel en vaak horen. Ze hebben dus jou als voorbeeld nodig. Spreek daarom met je kind de taal die je het beste spreekt. Als je een taal met je kind spreekt, die je niet goed kent, dan is dat slecht voor de taalontwikkeling van je kind. Het is belangrijk dat je de woorden gebruikt die horen bij wat je zegt tegen je kind. In je beste taal kan je beter zeggen wat je precies bedoelt. In je beste taal maak je langere zinnen. In je beste taal gebruik je moeilijkere woorden. En je gebruikt méér verschillende woorden. Deze taal leert je kind dan goed. Dat is de beste basis om ook een andere taal te leren.

3 **Het is belangrijk dat je veel praat met je kind. Dit doe je in je beste taal. Het kan gebeuren dat je soms een woord uit een andere taal daarbij gebruikt. Dit gebeurt bijvoorbeeld met woorden waarvoor in je beste taal geen woord is, bijvoorbeeld 'hagelslag'. Dit is niet erg. Let er op dat je wel in goede zinnen met je kind praat. Het is belangrijk dat je genoeg práát met je kind. Door veel te praten met je kind leert je kind de taal.**

Kinderen kunnen goed met meer talen opgroeien. Meertalig opgroeien is normaal en heeft veel voordelen.

Praat veel met je kind in de taal die je zelf het beste spreekt. Dan hoort je kind veel verschillende woorden en zinnen. Als je veel praat, dan komen woorden vaak terug en op verschillende manieren. Woorden herhalen en woorden afwisselen helpt je kind om taal te leren. Je kind heeft deze taal ook hard nodig voor het leren van Nederlands.

4 **Door voorlezen of vertellen bij prentenboeken kan je kind veel woorden leren. Ook leert je kind zo woorden die buiten de eigen omgeving voorkomen, bijvoorbeeld 'krokodil'.**

Om taal goed te kunnen leren, moeten kinderen veel verschillende woorden horen. In boeken komen veel meer verschillende woorden voor dan in gesprekjes. Als je kind nog een baby is, kan je al samen boekjes kijken. Lees je kind daarom iedere dag voor. Je kind went zo aan boekjes. Voorlezen doe je in je beste taal. In prentenboeken komen ook woorden voor die later op school gebruikt gaan worden. Dit heeft je kind nodig om goed te kunnen leren. Gebruik ook digitale prentenboeken in het Nederlands. Zo breng je je kind ook al vroeg in contact met het Nederlands.

5 **Praat thuis veel met je kind en begin daar zo vroeg mogelijk mee. Zorg ook dat je kind het Nederlands veel hoort vanaf jonge leeftijd. Zo leert je kind alle talen het beste. Hoe eerder je daarmee begint hoe beter het is.**

In de periode van 0-7 jaar leren kinderen talen het makkelijkst en snelst. Hiervoor is wel nodig dat je kind voldoende de talen hoort. De taal moet ook van een goede kwaliteit zijn. Maak goede zinnen. Vertel precies in woorden wat je bedoelt, wat je ziet, wat je zelf doet en wat je kind doet. Zo vormt je kind een goede basis in de thuistaal/talen. Deze basis helpt bij het leren van het Nederlands. Zorg ook dat je kind vanaf jonge leeftijd het Nederlands veel hoort. Ga vaak met je kind naar plekken waar veel Nederlands wordt gesproken, bijvoorbeeld de speeltuin en de Bieb. Dit helpt bij het praten en leren op de peuterspeelzaal en school.

6 **Geef je kind de beste kansen om het Nederlands, de onderwijstaal, goed te leren. Dit kan door je kind naar de peuterspeelzaal[5] te brengen. Het liefst een peuterspeelzaal met extra aandacht voor de taalontwikkeling. Zo krijgt je kind een goede voorbereiding op de basisschool.**

Vaak hoort je kind al heel jong meer talen. Je kind moet de taal die jij het beste spreekt veel horen. Zo leert je kind zelf deze taal ook goed. Dat is de basistaal van je kind. Je kind moet óók het Nederlands veel horen en oefenen. Breng je kind daarom naar de peuterspeelzaal. Daar leren de pedagogisch medewerkers je kind het Nederlands, de onderwijstaal, door samen te spelen, praten en boekjes te lezen. Zo leert je kind al woorden die het later op school nodig heeft. Dit geeft je kind een goede start op school.

7 **Leer zelf goed Nederlands praten. Zo kan je met professionals en anderen die zich met je kind bezig houden praten en samenwerken. Dit is het beste voor de ontwikkeling van je kind.**

Om je kind goed te kunnen helpen bij zijn ontwikkeling moet jij regelmatig kunnen praten met professionals, bijvoorbeeld met de medewerker van het consultatiebureau, de pedagogisch medewerker op de peuterspeelzaal, de juf en meester op school. Zo weet je beter hoe het gaat met je kind. Je kunt zo je kind beter helpen bij het leren. Daarom is het goed dat je zelf Nederlands kunt praten. Het is ook belangrijk dat je zelf met bijvoorbeeld de dokter kunt praten, of met de het Sociaal Wijkteam. Zo hoeven je kinderen niet te vertalen. Want dat is een te zware taak voor hen.

8 **Wees een voorbeeld voor je kind. Leer daarom zelf de Nederlandse taal en neem actief deel aan de maatschappij. Dit doe je bijvoorbeeld door je kind te volgen in zijn/haar schoolloopbaan. Zo laat je je kind merken dat zijn of haar ontwikkeling belangrijk is. Wat kinderen elke dag zien in hun leven, vinden ze normaal. Dit gaan ze vaak later nadoen. Daarom is jouw goede voorbeeld als ouder zo belangrijk voor de ontwikkeling van je kind.**

Je kind doet jou als ouder na. Dit begint al vanaf de geboorte. Je kind ziet en hoort jou. Wat jij doet is voor je kind normaal. Wat jij zegt is ook normaal voor je kind. Jij bent een goed voorbeeld voor je kind. Nederlands is de onderwijstaal van je kind. Als jij zelf Nederlands leert kan je je kind beter helpen bij zijn of haar ontwikkeling.

5 Voor 'peuterspeelzaal' kan in Zaanstad ook 'peuterspelen' gelezen worden.

-9 maanden tot 2 jaar

ADVIES 1

Praat met je kind vanaf het eerste begin.

Ook als het kind nog in de buik zit. Hierdoor raakt je kind al vroeg gewend aan je stem. Dit is het eerste begin van de taalontwikkeling.

Waarom is dit belangrijk?

Het is belangrijk voor de hechting tussen ouder en kind en een goede start van de taalontwikkeling.

Geef onderstaande uitleg bij dit advies aan (toekomstige) ouders en maak zo nodig gebruik van de bijgevoegde praktische tips en materialen.

Uitleg voor ouders bij het advies

Je kind leert praten door jou als ouder te horen praten. Dit begint al in de buik. Ongeveer bij een zwangerschap van vijf maanden gaat de baby de stemmen van de ouder(s) horen. Zo ontstaat al een band met jullie als ouders. En dat is ook het begin van leren praten.

Praten en liedjes zingen voor het kind in je buik

Door je stem te horen, went het kind aan deze klanken. Zo leert je kind jullie als ouder(s) al kennen. Zo ontstaat al een band tussen jou en je kind. Je kunt dus al praten met je kind in de buik. Ook kun je liedjes zingen. Bijvoorbeeld liedjes die je zelf als kind van je ouder(s) hoorde. Als je kind er straks is merk je dat je kind rustig wordt als je deze liedjes zingt.

Hoe komt je kind tot de eerste woordjes?

Je maakt contact met je kind door aankijken, vasthouden, aanraken, eten geven en verzorgen. En je maakt contact door te praten met woordjes en geluidjes. Dit doe je in de taal die je het beste kunt spreken, net als toen het kind nog in je buik zat. Doe bijvoorbeeld een spelletje, zoals 'Komt een muisje aangelopen' (dit voordoen). Ken je zelf ook zo'n spelletje?

Na de geboorte

Vanaf 8-9 weken maakt je kind geluidjes. Met die geluidjes reageert je kind vaak op jou. Je kind zegt op die manier: 'Ik ben blij' of 'Ik heb honger' of 'Mijn luier is vol'. Je kind reageert op jouw geluid en gezicht. Deze geluidjes zijn eigenlijk al het begin van het leren praten. Als jij terug praat, met woorden en geluidjes, leert je kind steeds meer geluidjes.

Van geluidjes naar leren praten

De verschillende klanken heeft je kind nodig om daarna echte woordjes te kunnen zeggen. Je bent dus heel belangrijk voor je kind om te leren praten. Vanaf het allereerste begin. Maak daarom veel contact met je kind. Reageer op geluidjes die je kind maakt. Maak om de beurt een geluidje. Je kind went zo al heel jong aan het om de beurt iets zeggen. Dit is belangrijk bij het samen praten. Je krijgt zo een sterke band met je kind. Die band helpt je kind bij het leren praten. Ook maakt die band dat je kind zich veilig voelt. Zo durft je kind veel en vaak te oefenen met geluidjes maken.

Veel contact maken

Kijk ook veel naar je kind. Wat vind je kind leuk? Hoe voelt je kind zich? Jij kunt dan zeggen: 'Je vindt het leuk hè?!' Of: 'Je bent blij hè?!' Of: 'Je vindt het spannend hè?!'. Zo geef je woordjes aan wat je kind voelt en aan hoe het daar op reageert.

Bijvoorbeeld:

- Je kind gaapt en jij zegt als ouder: 'Je bent moe hè'.
- Je kind heeft een babyboekje in z'n handjes. Jij zegt: 'Dat is een koe hè' en maakt het geluid 'boe'.
- Je kind heeft een rammelaar in z'n hand. Jij zegt: 'Ga je muziek maken?'. 'Nog een keer rammelen'.
- Je kind raakt z'n voeten aan. Jij zegt: 'Je voeten. Dat zijn je voeten.' Daarna tel je de teentjes hardop. '1,2,3,4,5' en aan het einde kietel je even onder het voetje.

Dit soort spelletjes kan je steeds weer herhalen.

Rustig praten

Praat rustig en geef je kind genoeg tijd om te reageren. Je kind kan met een geluidje reageren en ook bijvoorbeeld op het boekje slaan. Zo maakt je kind ook contact. Jij reageert weer en maakt het geluidje nog een keer. Kijk goed naar je kind, volg wat je kind doet en reageer er met woorden op. Zo leert je kind de taal. Zo leert je kind een gesprekje te voeren.

Veel herhalen

Praat als ouder niet te snel en herhaal veel. Zeg woorden en zinnen steeds opnieuw. Zo leert je kind de taal begrijpen. Je kind moet woorden heel vaak horen om zelf woordjes te gaan zeggen. Herhaal ook de spelletjes vaak.

De rol van de professional

De logopediste van de GGD en de BoekStartcoach van De Bieb verzorgen samen bijeenkomsten voor aanstaande ouders. Tijdens deze gratis bijeenkomsten vertellen ze hoe en wanneer een baby taal leert en op welke manier ouders dat kunnen ondersteunen. Je kunt als professional ouders hierop wijzen. Aanmelden kan via: https://debieb.nl/zwanger.

Materialen om aan ouders te geven of te laten zien:

Opgroeien en Opvoeden in beeld
(beeldmateriaal voor pedagogische gesprekken voor laagtaalvaardige ouders van kinderen 0-6jr); te bestellen bij: Hoe kan mijn kind de taal leren?

Voorlezen aan baby's en peuters: Erhan Demirci & Jozefien (3 maanden) Dit is een kort filmpje dat als mooi voorbeeld kan dienen. (https://vimeo.com/300281162)

www.meertalig.nl
Deze website over meertaligheid is geschikt voor hoger opgeleide ouders.

Filmpje: **Hoe kan mijn kind de taal goed leren?**
Hoe kan mijn kind de taal leren?

Filmpje: **Hoe leert een kind zijn moedertaal?**
Hoe leert een kind zijn moedertaal?

Filmpje: **Praten met je kind**
Praten met je kind

Filmpje: **Jij bent belangrijk bij het leren praten van je kind**
Jij bent belangrijk bij het leren praten van je kind!

Kinderliedjes en rijmpjes van over de hele wereld: **Mama Lisa's World of Children and International Culture**
https://www.mamalisa.com

Aanvullende achtergrondinformatie bij dit advies voor de professional:

www.KletsheadsPodcast.nl
Deze podcast over meertalige kinderen is bedoeld voor ouders, leerkrachten en logopedisten.
Seizoen 1 (2019-2020),
Aflevering 9: We verwachten een baby en hebben niet dezelfde moedertaal: Wat nu?
Aflevering 10: Hoe gaat het meertalige hoofdje om met woorden uit twee talen?
How to plan for a bilingual baby? (English edition)

Vanaf -9 maanden

ADVIES 2

Praat met je kind in je beste taal.

Dat is de taal waarin je de meeste woorden kent. De taal waarin je ook praat als je boos, blij of verdrietig bent. Zo leg je een goede basis voor het leren van het Nederlands, de onderwijstaal.

Waarom is dit belangrijk?

Het spreken van de beste taal van de ouder met het kind is belangrijk voor de hechting tussen ouder en kind. Een goede ontwikkeling van de thuistaal vormt een goed fundament voor het leren van het Nederlands, de onderwijstaal.

Geef onderstaande uitleg bij dit advies aan (toekomstige) ouders en maak zo nodig gebruik van de praktische tips en materialen in het handboek.

Uitleg voor ouders bij het advies

Kinderen leren de taal door de taal na te zeggen die ze veel en vaak horen. Ze hebben dus jou als voorbeeld nodig. Spreek daarom met je kind de taal die je het beste spreekt. Als je een taal met je kind spreekt, die je niet goed kent, dan is dat slecht voor de taalontwikkeling van je kind. Het is belangrijk dat je de woorden gebruikt die horen bij wat je zegt tegen je kind. Bijvoorbeeld: 'Wil je de bal pakken?' In plaats van: 'Wil je die pakken?'

In je beste taal kan je beter zeggen wat je precies bedoelt. In je beste taal maak je langere zinnen. In je beste taal gebruik je moeilijkere woorden. En je gebruikt méér verschillende woorden. Deze taal leert je kind dan goed. Dat is de beste basis om ook een andere taal te leren.

Spreek de taal die je het beste beheerst

Het is belangrijk dat je kind goed begrijpt wat jij zegt en wilt. Als je kind je begrijpt leert het de taal beter. Gebruik daarom de taal die je het beste spreekt.

Spreek je twee talen even goed?

Spreek jij je eerste taal net zo goed als je tweede taal? Dan kan je kiezen welke taal je spreekt met je kind. Je kan er dan ook voor kiezen om je tweede taal, het Nederlands, met je kind te spreken. Bijvoorbeeld als de andere ouder (of een direct familielid) de eerste taal met het kind al spreekt. Het voordeel hiervan is dat je kind al vroeg het Nederlands hoort en leert.

Breng je kind ook zo vroeg mogelijk in contact met het Nederlands

Zorg dat het kind zo vroeg mogelijk het Nederlands hoort. Dit kan bijvoorbeeld door je kind naar Nederlandse kinderliedjes te laten luisteren. Je kind kan kijken naar goede Nederlandse kinderprogramma's op TV, zoals Sesamstraat. Zo leert je kind het Nederlands beter en sneller. Nederlands is de taal die op school wordt gesproken. Je kind heeft straks het Nederlands nodig om op school te kunnen praten en leren.

De basistaal van het kind

In je beste taal spreek je in langere zinnen en moeilijkere woorden. In je beste taal gebruik je meer verschillende woorden. Je kind leert de taal door woorden na te zeggen, die ze veel en vaak horen. Je kind heeft jou als voorbeeld nodig. De taal of talen die het kind thuis als eerste leert noemen we de basistaal of basistalen van je kind. Het is belangrijk dat je kind deze taal/talen goed en veel hoort van jou.

Zorg ervoor dat je kind deze taal ook spreekt met andere mensen. Bij voorbeeld als je gaat (video)bellen met familie, of als je bij je familie op vakantie bent. Samen praten in de basistaal van je kind is heel goed. Samen een boek lezen of naar een verhaaltje luisteren is ook goed. Als je kind deze basistaal goed leert helpt dat om Nederlands te leren. Dat is belangrijk, omdat op school Nederlands wordt gesproken.

Bijvoorbeeld:
Je kind kent in de basistaal het woord 'dierentuin'. In deze taal heeft je kind geleerd dat de dierentuin een plek is waar veel wilde dieren wonen. Je moet er voor betalen. Je gaat er naar toe met je ouders. Het is er heel leuk. Dat hoort allemaal bij het woord 'dierentuin', dat je kind in de basistaal heeft geleerd. Je kind hoeft dan alleen nog de naam van het woord (label) in het Nederlands te leren. Zo gaat het leren van een tweede taal dus veel sneller.

Goede band met je kind
In je beste taal kan je het beste zeggen wat je voelt en wat je denkt. Dat is belangrijk voor de band met je kind. Deze band helpt je kind bij het goed leren praten. Door te praten en door lichaamstaal (in de ogen kijken, gebaren maken, om de beurt iets doen) groeit de band tussen jou en je kind. Zo voelt je kind zich veilig. Zo kan je kind zich goed ontwikkelen.

Het spreken van de thuistaal is heel belangrijk voor kinderen. Het helpt hen om contact te houden met familie die geen Nederlands spreekt, zoals bijvoorbeeld opa's en oma's. Zo blijft ook de band met de familiecultuur sterk. Een goede basis in de thuistaal helpt juist om het Nederlands op school beter en sneller te leren. De talen versterken en elkaar.
Wanneer kinderen naar de basisschool gaan, is het heel normaal dat ze thuis ineens liever Nederlands praten. Laat u hierdoor als ouder niet ontmoedigen. Blijf gewoon je beste taal met je kind spreken. Zelfs als je kind in het Nederlands antwoordt, leert het zo toch de thuistaal goed begrijpen. De thuistaal is dus geen probleem, maar een mooie extra kans voor de toekomst van je kind!

De rol van de professional

Bij dit advies is jouw rol als de professional erg belangrijk.
De thuistaal en cultuur zijn een belangrijk onderdeel van de identiteit van het kind en van de ouders.
Als je deze taal en cultuur een plek geeft binnen de (voor)school laat je zien dat je de meertalige identiteit van het kind erkent en waardeert. Dat zorgt ervoor dat het kind zich vrij voelt om de thuistaal te gebruiken bij het leren. Zo kan het kind het Nederlands, de onderwijstaal, sneller en beter leren.
Meertaligheid heeft voordelen (zie uitleg bij advies 5).
Het verschil in respect voor talen is niet goed voor kinderen. Het praten van bijvoorbeeld Engels wordt vaak makkelijker geaccepteerd en gerespecteerd dan het praten van bijvoorbeeld Turks. Dit voelen kinderen. Voor het welbevinden van kinderen is het belangrijk dat jij hun achtergrond respecteert en waardeert.

- Als je de taal van ouders respecteert, helpt dat ook om de samenwerking met ouders beter te laten zijn. Ouders met een andere achtergrond voelen zich zo meer gezien en gewaardeerd. Dit is belangrijk voor de ontwikkeling van het kind. De goede samenwerking tussen thuis en school vormt de basis voor het zo optimaal mogelijk stimuleren van de ontwikkeling en het welbevinden van het kind.

Materialen om aan ouders te geven of te laten zien:

Flyer: **Wat je als ouder moet weten over meertaligheid** (https://bit.ly/meertaligheid1)

Filmpje: **Meertaligheid in je gezin: Zo gaat het bij Kasia en Emad**
Meertaligheid in je gezin: zo gaat het bij Kasia en Emad

Aanvullende achtergrondinformatie bij dit advies voor de professional:

Omgaan met meertaligheid in het onderwijs - Taalunie
In dit document vind je antwoorden van taalwetenschappers op vragen vanuit het perspectief van beleidsmakers, onderwijsprofessionals en ouders. Zie C. Vragen vanuit het perspectief van de ouders – 2. Moeten ouders thuis hun eigen taal blijven spreken of schakelen ze zelf beter over op het Nederlands?
Antwoorden op vragen over omgaan met meertaligheid in het onderwijs in het Nederlandse taalgebied

0 tot 12 jaar

ADVIES 3

Het is belangrijk dat je veel praat met je kind.

Dit doe je in je beste taal. Het kan gebeuren dat je soms een woord uit een andere taal daarbij gebruikt. Dit gebeurt bijvoorbeeld met woorden waarvoor in je beste taal geen woord is, bijvoorbeeld 'hagelslag'. Dit is niet erg. Let er op dat je wel in goede zinnen met je kind praat. Het is belangrijk dat je genoeg práát met je kind. Door veel te praten met je kind leert je kind de taal.

Waarom is dit belangrijk?

Kinderen leren een taal goed door deze taal goed en veel aangeboden te krijgen. Het gebruik van meerdere talen in de omgeving van het meertalige kind is een natuurlijk proces binnen de meertalige ontwikkeling. Het verstoren van dit proces kan een remmende werking hebben op de taalontwikkeling, sociaal-emotionele ontwikkeling en welbevinden van het kind. Daarom is het belangrijk het gebruik van meerdere talen toe te laten bij deze kinderen. Kwantiteit en kwaliteit van het taalaanbod staan om bovenstaande redenen voorop.

Om een taal te leren heeft een kind 40-60% aanbod in een taal nodig. Dit komt neer op 3-4 dagen in de week. Dit is nodig om ongeveer evenveel te begrijpen als eentalige leeftijdsgenootjes. Om een taal goed te kunnen spreken is meer dan 60% aanbod nodig in een taal. De meerderheidstaal (het Nederlands) is vaak niet in gevaar door voldoende aanbod op school, sport en in contact met vriendjes.

Geef onderstaande uitleg bij dit advies aan (toekomstige) ouders en maak zo nodig gebruik van de praktische tips en materialen in het handboek.

Uitleg voor ouders bij het advies

Kinderen kunnen goed met meer talen opgroeien. Meertalig opgroeien is normaal en heeft veel voordelen[6]. Praat veel met je kind in de taal die je zelf het beste spreekt. Dan hoort je kind veel verschillende woorden en zinnen. Als je veel praat, dan komen woorden vaak terug en op verschillende manieren. Woorden herhalen en woorden afwisselen helpt je kind om taal te leren. Je kind heeft deze taal ook hard nodig voor het leren van het Nederlands.

Je kind hoort meer dan één taal

Je kind groeit op met meer dan één taal. Dat is normaal. Kinderen kunnen goed met meer talen opgroeien. Het is wel nodig dat je kind die talen goed hoort, en veel hoort en van verschillende personen. Daarom moet je de juiste woorden gebruiken. Zeg bijvoorbeeld: 'Leg de kleine lepel op de tafel boven je bord'. Zeg NIET: 'Leg die even daar'.

6 Voor voordelen van meertaligheid zie uitleg bij advies 5 op bladzijde 19.

Probeer zulke woorden, zoals 'die, daar, dinges' niet te gebruiken. Gebruik de woorden die je echt wilt zeggen.

Praten in het tempo van je kind
Als ouder praat je met je kind in het tempo (de snelheid) van je kind. Dit doe je door tijdens het praten je kind te volgen. Volgen met je ogen en volgen met woorden. Je sluit aan op wat je kind leuk vindt, wat de interesses zijn van je kind.

Je probeert elkaar te begrijpen. Ga altijd positief in op iedere poging tot contact van je kind.

Bijvoorbeeld:

- Je kind wijst naar iets. Zeg met woorden wat je kind aanwijst.
- Je kind zegt iets, maar kan dat nog niet zo goed. Herhaal dan de woorden op de goede manier.
- Je kind kijkt onderweg ergens naar. Jij vertelt dan waar je kind naar wijst. Wat er te zien is op de weg.
- Je kind wijst iets aan in een boekje. Jij vertelt wat er op het plaatje staat.

Zo hoort je kind steeds een goed taalvoorbeeld. Herhaal de woorden en zinnen en doe dat vaak. Zo leert je kind nieuwe woorden en zinnen.

Neem de tijd, tel bijvoorbeeld tot 10. Het helpt om heel nieuwsgierig te zijn naar wat je kind wil vertellen. Je volgt wat je kind leuk vindt. Volg met je ogen en door met woorden te zeggen wat je kind doet. Zo leert je kind de taal sneller.

Samen met je kind iets doen
Samen iets doen helpt bij het leren van de taal. Je kunt samen lezen, een verhaal vertellen of samen spelen. Praten tegen je kind en met je kind kan de hele dag door. Je zegt wat je aan het doen bent. Bijvoorbeeld:

- Je helpt je kind met aankleden en noemt de kleren.
- Je rijdt met je kind in de auto of op de fiets en je zegt wat je ziet.
- Je loopt met je kind in de buggy en geeft woorden aan wat je op straat ziet.

Liedjes zingen of rijmpjes en versjes opzeggen helpt je kind ook om taal te leren. Spreek en zing steeds in de taal die je het beste spreekt. Door dit vaak samen te doen groeit de taalontwikkeling van je kind.

De rol van de professional

De woordenschat in de onderwijstaal van een meertalig kind is kleiner dan bij een ééntalig kind. Dat is normaal. Een ééntalig kind krijgt de onderwijstaal ook thuis aangeboden. Tel bij een meertalig kind de woorden van de thuistaal en onderwijstaal bij elkaar op. Dan pas kun je een goede vergelijking maken met ééntalige kinderen. In een normale meertalige ontwikkeling is de woordenschat op deze manier bekeken ongeveer even groot als de woordenschat van een ééntalig kind.

De thuistaal is heel belangrijk binnen de meertalige ontwikkeling als basis voor de ontwikkeling van de onderwijstaal. Daarom moet het taboe op het spreken van de thuistaal doorbroken worden. Als professional heb je hierin een belangrijke taak. Communicatie staat centraal bij het spreken met elkaar. Het gaat erom dat je moeite doet om elkaar te begrijpen. Dat is je basishouding als professional, maar ook als ouder. Deze basishouding is belangrijk voor een positieve samenwerking. Als je elkaars taal niet begrijpt, gebruik dan bijvoorbeeld plaatjes, gebaren en vertaalsites.

Materialen om aan ouders te geven of te laten zien:

Een mengelmoesje in je hoofd?
Dit is een clip ontwikkeld voor bovenbouwleerlingen, die ook geschikt is om met ouders te bekijken.
Een meertalige mengelmoes in je hoofd
English edition: A multilingual mishmash in your head
Turks: Türk - Kafanda çok dilli bir karmaşa mı var?
Pools: Polski - Een meertalige mengelmoes in je hoofd
Arabisch: Arabisch - Een meertalige mengelmoes in je hoofd

Brochure: **Je spreekt thuis verschillende talen, dat is goed voor je kind.**
In deze brochure staan enkele tips die ouders kunnen helpen bij het opvoeden van hun kind in een meertalige context. De folder is geschreven in laagdrempelig Nederlands. Daarnaast werd de folder op initiatief van Onderwijscentrum Gent ook vertaald in 13 andere talen (Albanees, Arabisch, Bulgaars, Slovaaks, Frans, Turks, Servisch, Duits, Pools, Roemeens, Kroatisch, Engels en Farsi). Recent kwam daar dankzij de Hogeschool Utrecht ook een vertaling in het Tigrinya bij. (https://bit.ly/Meertaligheid4

Algemene taalstimuleringsadviezen voor meertalige en ééntalige kinderen:

Folder: **Tips voor taal**
Dit is een folder van het NCJ en NSDSK, eenvoudig taalgebruik, voor ouders. (https://bit.ly/Meertaligheid5)

BoekStartapp
Dit is een gratis app voor ouders van baby's, dreumesen en peuters met de onderdelen voorleestips, boekentips, voorleesmoment en voorleestijd. (https://www.boekstart.nl/webapp.html)

Filmpje: **'Taal in de zwangerschap'**
Dit filmpje geeft uitleg over een goede start van taal leren en de rol van de ouders tijdens en na de zwangerschap.
(https://bit.ly/Meertaligheid6)

Groeigids
Zie het onderdeel peuter 'hoe kun je jonge kinderen tot 4 jaar helpen met leren praten'; zie ook de groeigids-app.
(https://bit.ly/Meertaligheid8)

Aanvullende achtergrondinformatie bij dit advies voor de professional:

Werken aan taal met kleuters: tips voor een rijke taalomgeving
Dit filmpje is geschikt voor professionals met een gemengde populatie in de klas. (https://bit.ly/Meertaligheid9)

Vanaf 3 maanden

ADVIES 4

Door voorlezen of vertellen bij prenten-boeken kan je kind veel woorden leren.

Ook leert je kind zo woorden die buiten de eigen omgeving voorkomen, bijvoorbeeld 'krokodil'.

Waarom is dit belangrijk?

Om taal goed te kunnen leren, moeten kinderen veel verschillende woorden horen. In (prenten)boeken komt een grotere diversiteit aan woorden voor dan in gesprekjes. Voor het leren van nieuwe woorden is het dagelijks gebruik maken van leesboeken en prentenboeken dus heel belangrijk.

Begrijpend lezen

Om goede begrijpend lezers te worden, moeten kinderen woorden leren van heel veel verschillende onderwerpen. Gebruik dus ook informatieve boeken. Het kind leert op deze manier ook verschillende betekenissen van hetzelfde woord. Dit is erg belangrijk voor het begrijpen van teksten en gesproken taal op school.

Schooltaalwoorden

Tevens komen in boeken veel meer schooltaalwoorden voor, dan in dagelijkse gesprekken. Schooltaalwoorden zijn algemene abstracte begrippen, die veel op school voorkomen, bijvoorbeeld bij instructies of in teksten. Het kind heeft kennis van deze woorden nodig om het onderwijs goed te kunnen volgen. Voorbeelden van schooltaalwoorden zijn: ondanks, functie, inleiding, hanteren, minst en gemiddeld.

Het voorlezen hoort bij de Nederlandse cultuur. Voorlezen is niet vanzelfsprekend in alle culturen. Soms is er een praatcultuur en worden er veel verhalen verteld. Ook zo leert het kind nieuwe woorden.

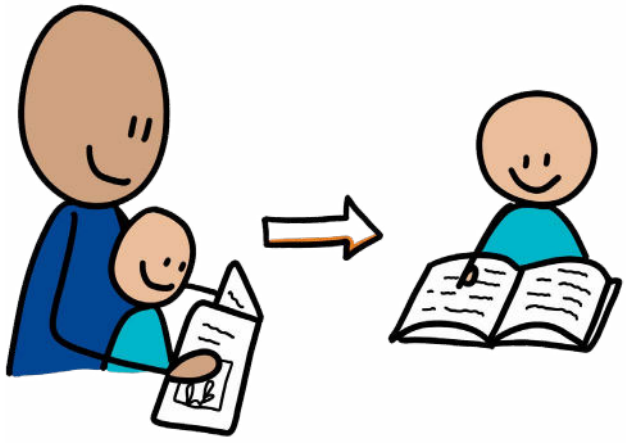
Geef onderstaande uitleg bij dit advies aan (toekomstige) ouders en maak zo nodig gebruik van de bijgevoegde praktische tips en materialen.

Uitleg voor ouders bij het advies

Om taal goed te kunnen leren, moeten kinderen veel verschillende woorden horen. In boeken komen veel meer verschillende woorden voor dan in gesprekjes. Als je kind nog een baby is, kan je al samen boekjes kijken. Lees je kind daarom iedere dag voor. Je kind went zo aan boekjes. Voorlezen doe je in je beste taal.

In prentenboeken komen ook woorden voor die later op school gebruikt gaan worden. Dit heeft je kind nodig om goed te kunnen leren. Gebruik ook digitale prentenboeken in het Nederlands. Zo breng je je kind ook al vroeg in contact met het Nederlands.

Elke dag voorlezen
Met je baby kan je al samen boekjes bekijken. Het is goed om je kind elke dag voor te lezen. Vertel wat jij op de plaatjes ziet. Zo leert je kind dat elk boekje een verhaal is. Je kind vindt het fijn als je vaak hetzelfde boek voorleest. Zo leert je kind goed de taal. Lees elke dag 15 minuten voor. Als je elke dag voorleest hoort je kind heel veel woorden. Deze woorden heeft je kind nodig bij het leren. Ook hoort je kind veel verschillende soorten zinnen en verhalen. Zo krijgt je kind een grote woordenschat.

Voorlezen in je beste taal
Voorlezen doe je in je beste taal. Misschien vind je geen prentenboeken in jouw beste taal. Gebruik dan prentenboeken met alleen plaatjes zonder tekst. Je kan ook aan je kind vertellen wat je ziet op een plaatje of op een foto. Vertel in je beste taal wat er op het plaatje gebeurt. Zo vertel je ook een verhaal. Er zijn ook digitale prentenboeken in verschillende talen (laat ouders hiervan een voorbeeld zien). Dan leest iemand een boek voor in jouw taal. Je kunt die vinden op internet.

Samen lezen
Het is belangrijk dat je samen boekjes leest. Het is ook belangrijk om samen naar een digitaal prentenboek te kijken en luisteren. Ga dan bij je kind zitten als je kind kijkt en luistert. Zo leert je kind dat samen lezen of luisteren van een boek leuk is.

Samen doen
Als je samen leest, leert je kind de woorden en zinnen van het boek beter onthouden. Je kind vindt lezen en luisteren van boeken veel leuker, als jij daar ook aandacht voor hebt. Maak er een gezellig moment van samen met je kind. Als jij laat zien dat je het samen lezen van boeken fijn vindt, wil je kind vaker samen lezen. Dit is ook zo bij het samen luisteren van boeken. Vraag bijvoorbeeld aan je kind waar het verhaal over gaat. Dit kan je ook al doen voordat je begint. Kijk samen naar de voorkant van een boek. Bedenk samen waar het verhaal over zal gaan. Als kinderen vaak boeken lezen en naar boeken luisteren dan doen zij het beter op school.

De rol van de professional

(Prenten)boeken spelen een zeer belangrijke rol bij het stimuleren van de taalontwikkeling. Geef (prenten)boeken daarom een centrale plek binnen je aanbod. Maak elke dag tijd om voor te lezen. Nieuwe woorden onthouden kinderen alleen als ze herhaald worden aangeboden. Het is dus goed om bij jonge kinderen hetzelfde prentenboek vaker voor te lezen.

Uit onderzoek blijkt dat in boeken veel meer verschillende soorten woorden voorkomen dan in gesprekken. Aangezien het voorlezen niet in alle culturen vanzelfsprekend is, is het belangrijk dat je aan ouders laat zien hoe jij dit doet. Vertel daarbij waarom voorlezen belangrijk is. Stimuleer ouders om in hun beste taal voor te lezen.

Materialen om aan ouders te geven of te laten zien:

Filmpje 'Digitale prentenboeken lezen'
In dit filmpje geeft de leesmediaconsulent van De Bieb voor de Zaanstreek uitleg over hoe digitale prentenboeken te gebruiken zijn via de website, en 'Bereslim' via het bibliotheeklidmaatschap van het kind. Er zijn ook Arabische en Engelse titels. (https://bit.ly/Meertaligheid10)

'Prentenboeken in alle talen'
Op deze websites kun je mooie prentenboeken beluisteren in verschillende talen:
Prentenboeken in alle talen en saylbooks

Algemene voorleesadviezen voor meertalige en ééntalige kinderen:

Folder: **Voorleestips**
Deze folder is van NCJ en NSDSK, met eenvoudig taalgebruik, voor ouders. (https://bit.ly/Meertaligheid5)

Flyer: **voorleestips voor 0-2 jaar - De Bieb voor de Zaanstreek**
(https://bit.ly/Meertaligheid11)

Voorleestips 0-2 jaar (Engels)
(https://bit.ly/Meertaligheid21)
Voorleestips 0-2 jaar (Turks)
(https://bit.ly/Meertaligheid13)

Flyer voorleestips voor 2-4 jaar – De Bieb voor de Zaanstreek
(https://bit.ly/Meertaligheid14)

Voorleestips 2-4 jaar (Engels)
(https://bit.ly/Meertaligheid22)

Voorleestips 2-4 jaar (Turks)
(https://bit.ly/Meertaligheid22)

Flyer voorleestips 4-12 jaar
(https://bit.ly/Meertaligheid23)

Voorleestips 4-12 jaar (Engels)
(https://bit.ly/Meertaligheid24)

Voorleestips 4-12 jaar (Turks)
(https://bit.ly/Meertaligheid25)

Aanvullende achtergrondinformatie bij dit advies voor de professional:

De Bieb ondersteunt met Voorlezen Thuis gemotiveerde ouders die zelf onvoldoende in staat zijn om hun kinderen, in de leeftijd van 2,5 tot 12 jaar, voor te lezen. Gedurende een traject van 5 tot 15 afspraken komt een getrainde vrijwilliger bij het gezin thuis voorlezen aan de kinderen én de ouders. Via de link: https://debieb.nl/voorlezenthuis kunnen professionals alles over de doelen en criteria van Voorlezen Thuis lezen en een gemotiveerd gezin direct aanmelden.

Brochure: 'Stimuleren van voorlezen in meertalige gezinnen'
(https://bit.ly/Meertaligheid20)

BoekStart in de kinderopvang | Probiblio
Op deze website is een webinar te vinden met Kees Broekhof, waarin hij vertelt hoe belangrijk het gebruik van digitale prentenboeken is. Ook te zien op: https://bit.ly/Meertaligheid26

BoekToertje Meertalig voorlezen
Dit is een collectie van in totaal 15 boeken. De collectie bestaat uit enkele titels die in meerdere talen geleverd worden (Arabisch, Pools, Turks, Nederlands en/of Engels). Daarnaast biedt Boektoer ook beeldwoordenboeken, aanwijsboeken en tekstloze prentenboeken waarbij zelf – in de eigen taal – het verhaal verteld kan worden. (https://www.boektoer.nl)

Handleiding meertalig voorlezen in de bibliotheek
(https://bit.ly/Meertaligheid32)

Flyer: Wat je als bibliotheekmedewerker moet weten over meertaligheid (https://bit.ly/Meertaligheid33)

Tekstloze of woordloze prentenboeken
De illustraties vertellen het verhaal, helpen meertalige kinderen bij de taalontwikkeling; er is ruimte voor de eigen taal van kinderen én het Nederlands. Boekenlijst en meer informatie en aanvullende activiteiten op: kinderboekenrijk-tekstloze-prentenboeken

Boekenlijst kinderboeken in verschillende talen
De lijst bevat boeken in achtereenvolgens de talen Arabisch, Berbers, Chinees, Frans, Hindi, Papiamentu, Spaans, Somalisch en Turks. Sommige boeken zijn geheel in de genoemde taal, andere boeken zijn tweetalig in de zin van Nederlands of Engels en de andere taal. Ten slotte is er nog een lijst met 'multiculturele' kinderboekjes in het Nederlands, en een lijstje met boeken die in véél talen beschikbaar zijn. (kinderboekenlijst)

Meertalige kinderboeken (0-12 jaar)
Bij uitgeverij Lappa Books vind je meertalige boeken in vele talen, met combinaties zoals Nederlands, Engels of Duits + de thuistaal. De overzichtelijke webshop biedt 2-, 3- en zelfs 10-talige boeken voor het basisonderwijs, waaronder bekende titels als *Dikkie Dik*, *Coco, Lappe* en *Nik Nak*. Daarnaast biedt de site gratis lesbrieven, info, filmpjes, workshops over meertaligheid en een basis voor een verteltafel Lappa Books. Kijk ook op deze sites voor meertalige/anderstalige en inclusieve prentenboeken: Meertalige kinderboeken | BukiBoek; O Mundo - een kleine wereldbibliotheek; Studio Sesam kinderboeken

0 tot 12 jaar

ADVIES 5

Zorg er ook voor dat je kind het Nederlands veel hoort vanaf jonge leeftijd.

Praat thuis veel met je kind en begin daar zo vroeg mogelijk mee. Zorg ook dat je kind het Nederlands veel hoort vanaf jonge leeftijd. Zo leert je kind alle talen het beste. Hoe eerder je daarmee begint hoe beter het is.

Waarom is dit belangrijk?

In de taalgevoelige periode (0-7 jaar) leren kinderen talen die ze aangeboden krijgen het makkelijkst en snelst. Houd in je achterhoofd dat dit samengaat met een goede basis in de thuistaal. Door hen ook al vroeg in aanraking te laten komen met de onderwijstaal, het Nederlands, wordt de taalgevoelige periode tevens optimaal benut voor het leren van de onderwijstaal. Geef dit advies altijd samen met advies 2 (dat gaat over het spreken van je beste taal met je kind)!

Geef onderstaande uitleg bij dit advies aan (toekomstige) ouders en maak zo nodig gebruik van de bijgevoegde praktische tips en materialen.

Uitleg voor ouders bij het advies

Vanaf de aanleg van het gehoor bij je kind tijdens de zwangerschap tot de leeftijd van 7 jaar leert je kind talen het makkelijkst en het snelst. Taal leren gaat in deze periode bij de meeste kinderen bijna vanzelf. Hiervoor is het wel nodig dat je kind de talen voldoende hoort (boekjes, gesprekjes, rijmpjes en liedjes). Jij bent hierbij heel belangrijk voor je kind. Spreek met je kind je beste taal. Maak goede zinnen. Gebruik de juiste woorden voor wat je ziet, voor wat je doet en voor wat je kind doet. Zo hoort je kind de taal in alle dagelijkse activiteiten. Je kind leert zo van jou de taal die jij het beste spreekt. Dit helpt ook bij het leren van het Nederlands. Zorg ook dat je kind vanaf jonge leeftijd het Nederlands veel hoort. Dit helpt bij het praten en leren op de peuterspeelzaal en school.

Goede basis om ook Nederlands te leren

Je kind krijgt een goede basis in de taal die jij het beste spreekt. Deze basis helpt bij het leren van Nederlands, de onderwijstaal. Bijvoorbeeld: Je kind kent het woord 'feest' al in de taal die jij het beste beheerst. Je kind weet wat er allemaal bij dit woord hoort: Je krijgt cadeautjes. Er komt visite. Er is lekker eten. Het huis wordt mooi gemaakt

Je kind begrijpt dus al wat 'feest' betekent. Je kind moet alleen nog de naam (label) van het woord in het Nederlands leren. Je kind heeft al een heel plaatje in zijn of haar hoofd van wat een 'feest' is. Zo leert je kind veel sneller het Nederlands.

Naar de peuterspeelzaal

Je kind leert dus makkelijk en snel nieuwe talen als je kind nog heel jong is, tot ongeveer 7 jaar. Het is goed dat je kind vroeg in contact komt met het Nederlands, de onderwijstaal. Dit kan door je kind naar de peuterspeelzaal te brengen.

Het is ook belangrijk dat je kind andere kinderen ziet en met andere kinderen, die Nederlands spreken, kan spelen. Ook is het goed dat je kind al vroeg andere volwassenen ziet en hoort die Nederlands spreken. Ga bijvoorbeeld met je kind naar de ouder en kind inloop in de buurt, naar de speeltuin en naar het voorleesuurtje van De Bieb. Luister met je kind naar digitale prentenboeken in het Nederlands. Laat je kind ook naar Nederlandse kinderprogramma's op de televisie kijken. Bijvoorbeeld naar Sesamstraat, het Zandkasteel, het Klokhuis. Als je kind Nederlands spreekt kan je kind duidelijk vertellen wat het wil. Zo kan je kind bijvoorbeeld op de peuterspeelzaal of school zeggen: 'Ik moet naar de WC' of 'Mijn voet doet pijn'.

Meer talen leren is heel goed voor je kind
Opgroeien met meer talen is goed voor je kind. Meertalige kinderen leren sneller een andere taal. Als je kind meer dan één taal kan spreken heeft je kind meer kans op succes in de schoolloopbaan en later met werk.

De rol van de professional

Stimuleer ouders de activiteiten van ouder-kind programma's (zoals VVE Thuis) in hun beste taal te doen. Het advies 'Je kind in contact brengen met het Nederlands' richt zich op spreken van de Nederlandse taal met anderen dan de eigen ouders. Adviseer alleen ouders om zelf Nederlands met hun kind te praten als zij de Nederlandse taal echt voldoende beheersen.

Materialen om aan ouders te geven of te laten zien:

Flyer: **Wat je als ouder moet weten over meertaligheid**
(https://bit.ly/meertaligheid1)

Meertalig opgroeien
Dit is een clip ontwikkeld voor bovenbouwleerlingen, die ook geschikt is om met ouders te bekijken.
(https://bit.ly/Meertaligheid34)

English edition: What's it like growing up with two languages
Turks: Turks - Meertalig opgroeien
Pools: Polski - Meertalig opgroeien
Arabisch: Arabisch - Meertalig opgroeien

0 tot 4 jaar

ADVIES 6

Geef je kind de beste kansen om het Nederlands, de onderwijstaal, goed te leren.

Dit kan door je kind naar de peuterspeelzaal te brengen. Het liefst een peuterspeelzaal met extra aandacht voor de taalontwikkeling. Zo krijgt je kind een goede voorbereiding op de basisschool.

Waarom is dit belangrijk?

In de taalgevoelige periode (0-7 jaar) leren kinderen talen die ze aangeboden krijgen het makkelijkst en snelst. Houd in je achterhoofd dat dit samengaat met een goede basis in de thuistaal. Door hen ook al vroeg in aanraking te laten komen met het Nederlands, de onderwijstaal, wordt de taalgevoelige periode tevens optimaal benut voor het leren van de onderwijstaal.

Geef onderstaande uitleg bij dit advies aan (toekomstige) ouders en maak zo nodig gebruik van de bijgevoegde praktische tips en materialen.

Uitleg voor ouders bij het advies

Vaak hoort je kind al heel jong meer talen. Je kind moet de taal die jij het beste spreekt veel horen. Zo leert je kind zelf deze taal ook goed. Dat is de basistaal van je kind. Je kind moet óók het Nederlands veel horen en oefenen. Breng je kind daarom naar de peuterspeelzaal. Daar leren de pedagogisch medewerkers je kind het Nederlands, de onderwijstaal, door samen te spelen, praten en boekjes te lezen. Zo leert je kind al woorden die het later op school nodig heeft. Dit geeft je kind een goede start op school.

De taalgevoelige periode

Vanaf de geboorte tot ongeveer 7 jaar leert je kind makkelijk de talen. De hersenen van je kind staan dan het meest open voor taal leren. Zorg daarom dat je kind in deze periode veel taal hoort. Praat veel met je kind in jouw beste taal. Laat je kind ook veel in contact komen met mensen die Nederlands praten. Nederlands is de taal van de school. Het is goed dat je kind het Nederlands al heel vroeg hoort. Denk naast praten ook aan samen boekjes lezen, rijmpjes en liedjes zingen.

Naar de peuterspeelzaal

Het is goed als je kind volwassenen hoort die het Nederlands goed spreken. Breng je kind daarom naar de peuterspeelzaal met VVE, dit noemen we 'peuterspelen' in Zaanstad. Bij peuterspelen is er veel extra aandacht voor taalontwikkeling. Zo maakt je kind een goede start. Je kind leert woorden die het later op school nodig heeft.

Meer dan één taal is geen probleem

Je kind groeit op met meer dan één taal. Dit hoeft geen risico te zijn voor het leren van het Nederlands. Het Nederlands is de taal van de school. Het is wel belangrijk dat je kind al vroeg beide talen hoort en oefent. (Zie onder advies 3 voor meer concrete voorbeelden.)

Woorden leren in meer talen
Je kind leert meer dan één taal. Er zijn woorden die je kind in de ene taal wel kent en in de andere taal niet. Dit komt omdat je deze woorden bijvoorbeeld alleen in de ene taal meemaakt en gebruikt. Je gebruikt thuis veel woorden die met je huis, met eten en koken en familie te maken hebben. Het is belangrijk dat je kind de woorden, die het leert in jouw beste taal, ook leert in het Nederlands. Dit kan heel goed door je kind naar de peuterspeelzaal te brengen.

Elke dag Nederlands horen
Het is belangrijk dat je kind elke dag het Nederlands hoort. Zo vergeet je kind het Nederlands niet in de vakanties. Bijvoorbeeld:
- Neem een CD met Nederlandse liedjes mee op vakantie
- Luister en kijk met je kind naar luisterboeken, digitale prentenboeken en online Nederlandse kinderprogramma's (bijvoorbeeld Sesamstraat).

Materialen om aan ouders te geven of te laten zien:

Filmpje VVE peuterspelen Zaanstad (NL versie)
(https://bit.ly/Meertaligheid36)

VVE peuterspelen (Turks met ondertiteling)
(https://bit.ly/Meertaligheid37)

VVE Zaanstad (Arabisch ondertiteld)
https://bit.ly/Meertaligheid38

7

-9 maanden tot 12 jaar

ADVIES 7

Leer zelf goed Nederlands praten.

Zo kan je met professionals en anderen die zich met je kind bezig houden praten en samenwerken. Dit is het beste voor de ontwikkeling van je kind.

Waarom is dit belangrijk?

Het is belangrijk dat ouders zelf kunnen communiceren met iedereen die betrokken is bij de ontwikkeling van hun kind. Zo kunnen ze de ontwikkeling van hun kind goed volgen en stimuleren. We zien in de praktijk nog vaak dat kinderen worden ingezet als tolk in gesprekken met volwassen onderwerpen. Dit kan zeer belastend zijn voor deze kinderen en is daarom niet wenselijk.

In het contact met ouders die nog niet of nauwelijks Nederlands spreken is het belangrijk om andere communicatiemiddelen te gebruiken bijvoorbeeld vertaalapps, gebaren en plaatjes om je bedoelingen duidelijk te maken. Je probeert elkaar te begrijpen, want de communicatie en het positieve contact met ouders staat centraal. Reageer daarom ook altijd positief als ouders proberen Nederlands te spreken, als zij zelf de taal nog niet voldoende beheersen. Hierdoor kan de Nederlandse taalvaardigheid zich sneller ontwikkelen.

Geef dit advies altijd samen met advies 2, dat gaat over het spreken van je beste taal met je kind! Gebruik deze adviezen zó dat ze elkaar versterken in plaats van uitsluiten.

Geef onderstaande uitleg bij dit advies aan (toekomstige) ouders en maak zo nodig gebruik van de bijgevoegde praktische tips en materialen.

Uitleg voor ouders bij het advies

Om je kind goed te kunnen helpen bij zijn ontwikkeling moet jij regelmatig kunnen praten met professionals; bijvoorbeeld met de medewerker van het consultatiebureau, de pedagogisch medewerker op de peuterspeelzaal, de juf en meester op school. Zo weet je beter hoe het gaat met je kind. Je kunt zo je kind beter helpen bij het leren. Daarom is het goed dat je zelf Nederlands kunt praten.

Het is ook belangrijk dat je zelf met bijvoorbeeld de dokter kunt praten of met de het Sociaal Wijkteam. Zo hoeven je kinderen niet te vertalen. Want dat is een te zware taak voor hen.

Praten over je kind

Je wilt je kind goed kunnen helpen bij school. Daarom moet je vaak praten met de pedagogisch medewerker van de peuterspeelzaal. Als je kind op school zit praat je vaak met de juf of meester van je kind. Zij spreken jouw beste taal meestal niet. Zij spreken Nederlands. Daarom is het belangrijk dat jij ook Nederlands kunt spreken. Zo kan je vertellen hoe het thuis met je kind gaat. En je hoort wat er op school goed gaat met je kind. Je hoort ook wat nog niet zo goed gaat. Je kunt vragen stellen over het rapport. Je kunt ook vragen hoe jij je kind kunt helpen. Bijvoorbeeld met lezen, taal en rekenen. De school heeft twee of drie keer per jaar oudergesprekken voor ouders. Dat noem je de tien minuten gesprekken.

Vertellen over thuis

Je moet ook met de juf of meester kunnen praten over hoe het thuis gaat. Bijvoorbeeld als er thuis iets niet goed gaat. Of als er in de familie iemand erg ziek is. De juf of meester kan je kind dan beter begrijpen, bijvoorbeeld als je kind verdrietig is.

Zelf Nederlands leren
Het is belangrijk dat je als ouder zelf Nederlands kunt praten. Je kunt dan zelf met bijvoorbeeld de dokter praten, of met de medewerkers van het consultatiebureau. Je kunt dan zelf naar het Sociaal Wijkteam gaan als je vragen hebt. Zo hoeven je kinderen niet te vertalen. Want dat is een te zware taak voor hen.

Materialen om aan ouders te geven of te laten zien:

Beeldverhaal Je kind als tolk
Dit is een beeldverhaal over Yara die tolk is voor haar moeder. Professionals en vrijwilligers in de (jeugdgezondheids)zorg, het onderwijs of de kinderopvang kunnen het beeldverhaal als hulpmiddel gebruiken bij een gesprek met ouders en kinderen. (https://bit.ly/Meertaligheid39)

Aanvullende achtergrondinformatie bij dit advies voor de professional:

Verwijs de ouder zo nodig naar taalondersteuningsaanbod in de buurt. Denk hierbij aan het Sociaal Wijkteam, informele en formele taalaanbieders. Geef zo mogelijk recente folders mee.

De BiebAcademy
Via deze site kunnen ouders gratis zelf oefenen met de Nederlandse taal en hulp krijgen bij het vinden van de juiste taalcursus. (https://debieb.nl/debiebacademy)

Het Informatiepunt
Via het informatiepunt kunnen ouders vragen stellen over Websites, Mijn overheid, taallessen in de buurt, belastingen, toeslagen en E-books. (https://debieb.nl/informatiepunt)

Tips voor communicatie met laagtaalvaardige ouders

- Praat niet te snel.
- Gebruik korte zinnen en eenvoudige woorden.
- Vermijd beeldspraak en abstracte begrippen.
- Wees zo concreet mogelijk.
- Beperk het aantal boodschappen per keer.
- Herhaal de belangrijkste punten.
- Geef veel ruimte voor vragen.
- Stel open, neutrale vragen zonder oordeel.
- Veel laagtaalvaardigen begrijpen de uitleg of het advies niet of niet zo snel. Het is dus van belang om te checken of de ouder je heeft begrepen. Dat kan via de terugvertelmethode. Je benadrukt daarbij dat je wil weten of je het goed hebt uitgelegd en vraagt bijvoorbeeld: "Ik weet niet zeker of ik het goed heb uitgelegd. Kun je mij in jouw eigen woorden vertellen wat ik heb gezegd?"
- Gebruik eventueel een vertaalmachine, tekeningen, filmpjes of doe het voor.
- De communicatie staat voorop. Als ouders nog niet of nauwelijks Nederlands spreken zet dan ook non-verbale communicatie middelen in. Je probeert elkaar te begrijpen ondanks de taalbelemmering. Het positieve contact tussen jou en de ouder staat hierbij centraal.

8

0 tot 12 jaar

ADVIES 8

Wees een voorbeeld voor je kind.

Leer daarom zelf de Nederlandse taal en neem actief deel aan de maatschappij. Dit doe je bijvoorbeeld door je kind te volgen in zijn/haar schoolloopbaan. Zo laat je je kind merken dat zijn of haar ontwikkeling belangrijk is.

Wat kinderen elke dag zien in hun leven, vinden ze normaal. Dit gaan ze vaak later nadoen. Daarom is jouw goede voorbeeld als ouder zo belangrijk voor de ontwikkeling van je kind.

Waarom is dit belangrijk?

Het is belangrijk dat ouders zelf kunnen communiceren met iedereen die betrokken is bij de ontwikkeling van hun kind. Zo kunnen ze de ontwikkeling van hun kind goed volgen en stimuleren.
Maak ouders ervan bewust dat wat zij voor hun kind wensen zij ook zélf voor moeten doen. Kinderen leren door voorbeelden te zien en doen dit na. Als ouder ben je dus altijd een rolmodel voor je kind.

Geef onderstaande uitleg bij dit advies aan (toekomstige) ouders en maak zo nodig gebruik van de bijgevoegde praktische tips en materialen.

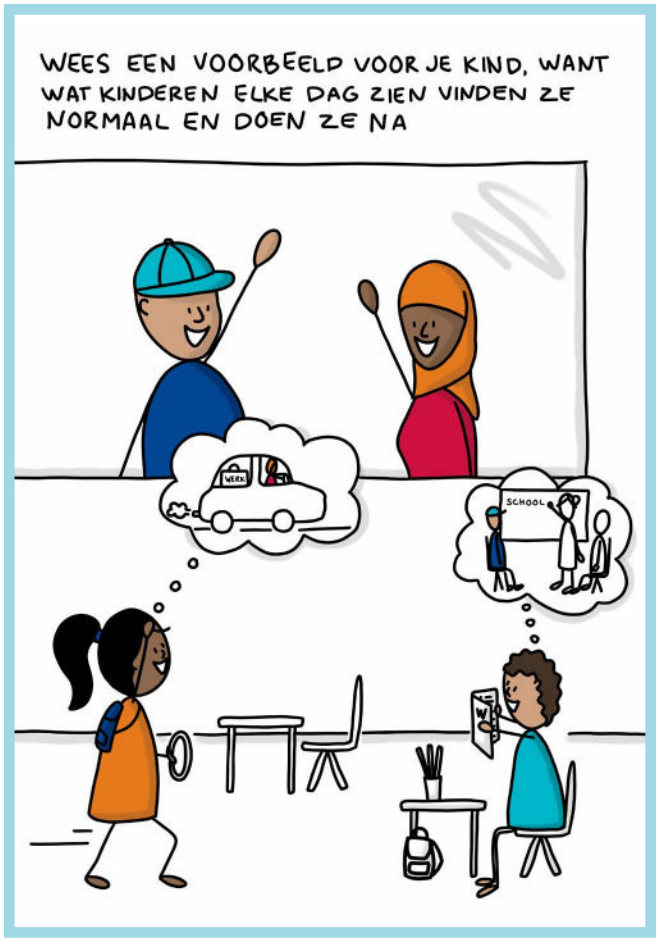
Uitleg voor ouders bij het advies

Je kind doet jou als ouder na. Dit begint al vanaf de geboorte. Je kind ziet en hoort jou. Wat jij doet is voor je kind normaal. Wat jij zegt is ook normaal voor je kind. Jij bent een goed voorbeeld voor je kind. Nederlands is de onderwijstaal van je kind. Als jij zelf Nederlands leert kan je je kind beter helpen bij zijn/haar ontwikkeling.

Een goede toekomst voor je kind door jouw voorbeeld
Jij wilt voor je kind een goede toekomst. Leer daarom zelf Nederlands. Het is belangrijk voor je kind dat jij kunt praten met de juf of meester op school. Als jij goed met de juf of meester kunt praten, dan kan je jouw kind beter helpen bij zijn ontwikkeling, bijvoorbeeld met taal of rekenen. Wanneer je Nederlands leert praten kan je ook beter helpen op school als de juf of meester daar om vraagt.

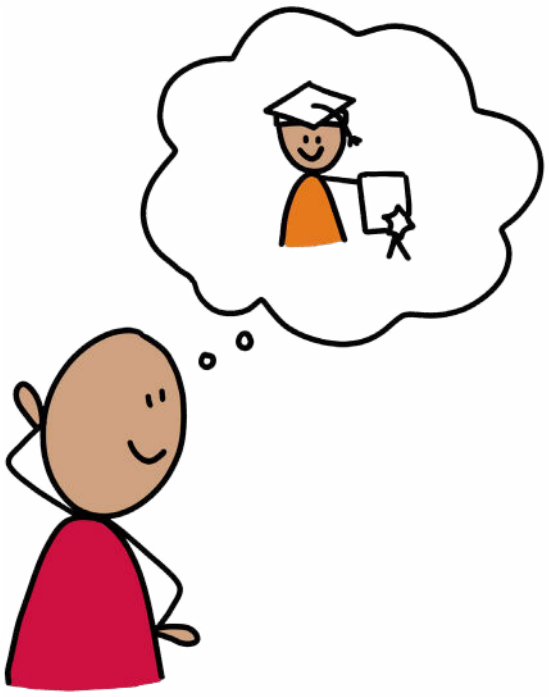
De rol van de professional

Bovenstaand advies is belangrijk om te geven. Daarnaast is het van belang dat je in contact met ouders die het Nederlands nog niet zo goed beheersen alle middelen gebruikt om zo goed mogelijk met elkaar te communiceren. Het positieve contact met de ouder(s) staat centraal en de communicatie staat voorop. Oordeel dus niet als ouders het Nederlands nog niet zo goed spreken. Je helpt ouders door ze te verwijzen naar taalondersteuningsaanbod.

Het laten zien van de waardering en erkenning van de thuistaal dient altijd samen te gaan met het geven van bovenstaand advies, zodat je niet onbedoeld hiermee andere adviezen uitsluit. Geef dit advies altijd in combinatie met advies 2 (dat gaat over het spreken van je beste taal met je kind)!

Verwijs de ouder zo nodig naar taalondersteuningsaanbod in de buurt. Denk hierbij aan het Sociaal Wijkteam, informele en formele taalaanbieders. Geef zo mogelijk recente folders mee.

Materialen om aan ouders te geven of te laten zien:

Filmpje Het leven van Lisa – over laaggeletterdheid
Dit filmpje gaat over Lisa, een meisje dat opgroeit in een taalarm gezin. Hierdoor ondervindt zij in verschillende fases van haar leven problemen. Dan krijgt Lisa zelf een dochter die ook dreigt op te groeien in een taalarm gezin.
(https://bit.ly/Meertaligheid40)

Filmpje: Kinderen doen je na!
Ouders/verzorgers zijn het belangrijkste voorbeeld voor een kind. Wil je dat je kind een goede lezer wordt? Lees zelf. Lees samen. Lees voor. (Kinderen doen je na!)

Aanvullende achtergrondinformatie bij dit advies voor de professional:

De BiebAcademy
Via deze site kunnen ouders gratis zelf oefenen met de Nederlandse taal en hulp krijgen bij het vinden van de juiste taalcursus. (https://bit.ly/Meertaligheid41)

Het Informatiepunt
Via het informatiepunt kunnen ouders vragen stellen over Websites, Mijn overheid, taallessen in de buurt, belastingen, toeslagen en E-books. (https://bit.ly/Meertaligheid42)

WIL JE ALS PROFESSIONAL MEER INFORMATIE OVER MEERTALIGHEID?

Hier vind je relevante boekentips, materialen, luister- en kijktips en links

Podcast Kletsheads (www.kletsheadspodcast.nl**)**
Kletsheads is een podcast voor ouders, leerkrachten en logopedisten. Wat kun je verwachten als je je kinderen meertalig opvoedt? Wat is belangrijk? Wat helpt taalontwikkeling van je kinderen en wat niet? In elke aflevering bespreekt Dr. Sharon Unsworth, taalwetenschapper en moeder van twee kinderen (biede meertalig, natuurlijk), met een andere deskundige de wetenschap achter de taalontwikkeling van meertalige kinderen. Onderweg zijn er praktische tips, horen we van kinderen hoe het is om op te groeien met twee of meer talen, en praten we met ouders en professionals over hun ervaringen met meertalige kinderen.
(4 seizoenen)

Flyer: Wat je als pedagogisch medewerker moet weten over meertaligheid
https://bit.ly/Meertaligheid43

Kennisclip: meertaligheid in de klas
Meertalige Klas (with English Subtitles)

BoekStart in de kinderopvang | Probiblio (Webinar van Kees Broekhof waarin hij ingaat op het belang van het gebruik van digitale prentenboeken).

JSW (**Jeugd in School en Wereld**) is een toonaangevend onafhankelijk vakblad voor leerkrachten en professionals in het basisonderwijs, speciaal onderwijs en de pabo. Over meertaligheid heeft JSW veel praktische informatie in de vorm van wetenschappelijk onderbouwde artikelen gepubliceerd die erg bruikbaar zijn voor kennisoverdracht in het onderwijs. Meertaligheid - JSW

Werken aan taal met kleuters: tips voor een rijke taalomgeving (geschikt voor professionals met een gemengde populatie in de klas)
https://bit.ly/Meertaligheid9

Iedereen is (een beetje) meertalig
Deze clip is geschikt om met kinderen in de bovenbouw te bekijken bij het thema meertaligheid in de klas.
https://bit.ly/Meertaligheid45

Meertaligheid: een troef! - Sara Gielen en Ayşe Işçi
Inspirerend werken met meertalige kinderen op school en in de buitenschoolse opvang. In dit boek staan concrete handvatten, instrumenten en praktijkvoorbeelden om de talige en culturele achtergrond van kinderen te benutten op school en daar buiten.

Leren praten met plezier – Elaine Weitzman en Janice Greenberg
Een handboek om de sociale spraak-taalontwikkeling van kinderen te bevorderen. Een praktische, op onderzoek gebaseerde aanpak voor professionals om vaardigheden op het gebied van sociale, spraak-taalontwikkeling en beginnende geletterdheid bij jonge kinderen te stimuleren. Alle tips worden helder en uitgebreid uitgelegd en duidelijk geïllustreerd.

Talen op een kier – Regionaal Intergratiecentrum Foyer
Talensensibilisering voor het basisonderwijs dat kinderen van 5 tot 12 jaar op een leuke manier laat kennismaken met verschillende talen en culturen. Er staan uitgebreide en volledig uitgewerkte lesmaterialen in.

Spelstimulering: van manipulerend spel naar rollenspel - Leraar24
In de groep is taal mooi te stimuleren met spel. Jouw taalaanbod en interactie bij spel is belangrijk voor het stimuleren van de taalontwikkeling. In deze filmpjes zie je voorbeelden van hoe je betekenisvol met kinderen kunt spelen. Bij rijk spel kan je als professional ook een rijk taalaanbod geven.

Kennisdossier meertaligheid – Behalve lezen over meertaligheid is het ook leuk om er zelf wat mee te doen. Onder andere tips voor toepassingen in de praktijk.
https://www.rug.nl/society-business/science-shops/taal-cultuur-en-communicatie/kennisdossiers-tcc/meertaligheid/

De meerwaarde van meertaligheid in het onderwijs volgens taal-wetenschappers; De Kanttekening, april 2021.
https://bit.ly/Meertaligheid46

Onderwijs in een gekleurde samenleving – Orhan Agirdag
Diversiteit en kwaliteitsvol onderwijs kunnen goed samengaan. Dit boek helpt daarbij met een sterk, wetenschappelijk onderbouwd, verhaal over de hedendaagse uitdagingen in het onderwijs. Het boek bevat gefundeerde praktijkvoorbeelden die de lezer zullen inspireren.

Toolbox over 'meertaligheid in de kinderopvang'
https://www.slo.nl/paginalink/@19804/toolbox-meertaligheid-kinderopvang/

Thuis in taal - Martine van der Pluijm
Aanpak voor samenwerken met álle ouders aan de taalontwikkeling van hun jonge kinderen (zeven stappen) waarop Martine van der Pluijm gepromoveerd is. Het is een wetenschappelijk onderbouwde aanpak, die ook in de praktijk effectief is gebleken.
Aanpak Thuis in Taal_1.pdf Kijk ook op aanpakthuisintaal

Posters ontwikkeld door Frederike Groothoff voor ouders en leerkrachten, eerder verschenen in tijdschrift Beter Thuis in Taal, editie 4.
Hoe gebruik je thuistalen en culturen in samenwerking met ouders?
Poster_SamenmetOuders_1.pdf
Hoe gebruik je thuistalen en culturen en hoe maak je die zichtbaar op de groep?
Poster_ZichtbaaropGroep_1.pdf

Artikel: Meer meertaligheid in het basisonderwijs... - Dr. Joana Duarte en Dr. Mirjam Günther (tijdschrift Meer Taal, Jaargang 6, nummer 2, 2019)
Ja maar, hoe? Nieuwe inzichten door meertaligheidsprojecten.

Talen die de school in komen - Lidy Peters
Kansen voor een multidiverse basisschool.
Dit boek gaat in het bijzonder over een andere kijk op meertaligheid. Wat betekent dat voor een schoolteam? Wat vraagt het van leerlingen om onderwijs te volgen in een taal die zij niet (volledig) beheersen. De auteur heeft een belangrijke boodschap: geef meertalige leerlingen de ruimte hun thuistaal te gebruiken in het onderwijs. Doe er zelfs een beroep op.

Artikel: Meertaligheid in de klas - Hanneke Steenis (Praxis 5 oktober 2021)

Artikel: Translanguaging in de klas (JSW 12 oktober 2021)

Podcast: Spreken we op school alleen Nederlands, of maken we gebruik van meertaligheid in de klas
In deze podcast staat meertaligheid in het onderwijs centraal. In het klaslokaal in Nederland wordt in de regel Nederlands gesproken. Ook door kinderen die andere talen beheersen. Voor veel mensen staat dit niet ter discussie, maar het is de vraag of dit zo logisch is. Want waarom zouden we de thuistalen van kinderen niet ook benutten in de klas?
https://podtail.nl/podcast/over-onderwijs-opvoeding/spreken-we-op-school-alleen-nederlands-of-maken-we/

Meertaligheid is geen bedreiging van het Nederlands, maar een verrijking
https://www.npostart.nl/VPWON_1326092

Klokhuis uitzending Tweetaligheid 17.11.2021
De meeste kinderen hebben één moedertaal. Sommige kinderen groeien op met meer dan één taal, bijvoorbeeld omdat hun moeder Nederlands is en hun vader Spaans. Of omdat er thuis Arabisch wordt gesproken en op school Nederlands. In Friesland krijgen veel kinderen zowel Fries als Nederlands met de paplepel ingegoten. Hoe is het om tweetalig te zijn? Wat zijn de voor- en nadelen van meertaligheid?
In welke taal droom je als je tweetalig bent?
https://www.npostart.nl/VPWON_1325738

Artikel: Effectieve interventie: omgaan met meertaligheid - Myrthe Coret-Bergsma en Niels Nederlof (19 november 2021)
https://www.onderwijskennis.nl/artikelen/effectieve-interventie-omgaan-met-meertaligheid

Het Global Storybooks-project maakt 40 verhalen uit het African Storybook beschikbaar met tekst en voorleesfunctie in heel veel verschillende talen.
https://globalstorybooks.net/

De **E-learning module Advisering meertalig opvoeden, wat en hoe?** Staat op het Drongo platform. Zodra je je hebt geregistreed bij Drongo, kun je inloggen en kom je via deze link direct bij de e-learning. Binnen een talkshow-setting worden verschillende professionals uit Zaanstad, die betrokken waren bij de ontwikkeling van het Handboek, en medewerkers, die de adviezen in hun dagelijks werk gebruiken, geïnterviewd.

Meertalig opvoeden: dat is positief!
Uitgebreide informatie op www.kindengezin.be. Er zijn vertalingen in het Albanees, Arabisch, Bulgaars, Duits, Engels, Dari, Frans, Italiaans, Oekraïens, Pools, Roemeens, Russisch, Slowaaks, Spaans en Turks
www.kindengezin.be/nl/vertalingen

Brochure meertalig opvoeden in ons gezin, het 'Kameleonboekje'
Brochure 'Meertalig opvoeden in ons gezin' (Kameleon-boekje) - Pro-M

Brochure 'Je kind meertalig opvoeden: dat is positief! Je kind meertalig opvoeden: dat is positief!

Filmpje over het mixen van talen, Calm-project 'Children and language mixing', Universiteit van Utrecht. What are you gonna have for toetje?

NEDERLANDS | plantinglanguages.eu
Stimuleer de taalontwikkeling en het welbevinden van kinderen vanaf het begin. Ondersteun ouders bij het ontwikkelen van hun eigen gezinstaalbeleid. Met een gedeelte voor ouders en een gedeelte voor professionals.

Artikel: Meertalig opvoeden, hoe dan?
Sharon Unsworth (Meer Taal, jaargang 9, nummer 2, 2022).

Advies van de Onderwijsraad (4-9-2025): Talige diversiteit benutten.
Inzet van thuistalen helpt leerlingen en studenten met een andere thuistaal bij het leren van en in het Nederlands. Het benutten van talige diversiteit bereidt alle leerlingen en studenten voor op een meertalige samenleving.
Aanbevelingen:
- Scholen: Maak beleid dat rekening houdt met kansen van talige diversiteit
- Scholen en overheid: Investeer in ondersteuning, opleiding en professionalisering.
- Overheid: Breng wettelijke ruimte onder de aandacht.

advies-talige-diversiteit-benutten.pdf

www.meertaligheid.be Heb je vragen rond meertaligheid op school? Of zoek je inspirerende materialen?

Het Vertellement is een verzameling voorleesfilmpjes in diverse talen. Het doel is niet om talen te leren, wél om op een speelse manier kennis te maken met verschillende talen. Zo gaan kinderen taal, anderstaligheid en meertaligheid waarderen.

Tjipcast: 'Waarom zou je ruimte maken voor meertaligheid in de klas? (11-12-2025)
Meertaligheid in de klas is allang geen uitzondering meer: steeds meer leerlingen groeien op met twee, drie of zelfs nog meer talen. Maar hoe benut je deze rijkdom op een manier die zowel het leren als het welbevinden van kinderen versterkt op school? In deze aflevering onderzoeken we wat er nodig is om echt ruimte te maken voor meertaligheid, niet als 'extraatje', maar als onderdeel van sterk onderwijs, stevige didactiek en inclusieve schoolcultuur.
Waarom zou je ruimte maken voor meertaligheid in de klas?

Tjipcast: 'Hoe geef je meertaligheid ruimte op een basisschool?' (08-01-2023)
Of het nu gaat om moedertalen als Frans, Arabisch, of Fries. Meer en meer leerlingen spreken thuis een andere taal naast Nederlands. Dit maakt meertaligheid een uitermate actueel thema. Zo gaan er in het hele land kinderen naar school die gevlucht zijn vanwege oorlog. Denk aan de huidige vluchtelingenstroom uit de Oekraïne. De vraag is hoe we als school omgaan met meertaligheid. Lange tijd was de dominante opvatting om alleen Nederlands aan te bieden op school. Wat betekent dit voor een schoolteam? En wat vraagt het van leerlingen om onderwijs te volgen in een taal die zij niet (volledig) beheersen? Lidy Peters houdt een bijzonder pleidooi: in plaats van alleen maar Nederlands aan te bieden onderbouwt ze dat er juist meer ruimte ontstaat om te leren als leerlingen hun eigen thuistaal mogen gebruiken. Sterker nog: we moeten er een beroep doen!
Hoe geef je meertaligheid de ruimte op een basisschool?

Teamgids meertaligheid voor het primair onderwijs (27-06-2025)
Door praktische activiteiten ontdek je met je team hoe je de kracht van meertaligheid effectief inzet op school. teamgids-meertaligheid-po

Lesactiviteiten meertaligheid (2019)
Het is wenselijk dat scholen wél ruimte inbouwen voor meertaligheid. Om dat te ondersteunen heeft SLO, in samenwerking met leerkrachten en nieuwkomersconsulenten uit het primair onderwijs, een aantal lesactiviteiten ontwikkeld. Ze bieden leerkrachten van kleuterklas tot groep 8 handvatten om op een laagdrempelige manier aandacht te schenken aan meertaligheid.
Lesactiviteiten meertaligheid - SLO

Videoroute Meertaligheid voor basisonderwijs (2024) door Steven Delarue, Véronique van Damme en Maaike Verrips Artikelen - Drongo
De Videoroute meertaligheid bestaat uit 6 video's met gespreksleidraden en een handleiding. Het materiaal ondersteunt gesprekken en werksessies over het inzetten van thuistalen binnen teams en directies in het primair onderwijs, al dan niet begeleid door externe experts. In de video's komt duidelijk naar voren waarom scholen het zo belangrijk vinden om ruimte te maken voor meertaligheid in de klas, welke positieve veranderingen zij hierdoor zien en hoe je dit concreet kunt aanpakken. Naast een breed inzetbare introductievideo zijn er video's met leidraden over vijf thema's:
- Intro: thuistalen als rijke bron
- Spreekkansen creëren in meertalige klassen
- Technieken en materialen in de meertalige klas
- Samenwerken met meertalige ouders
- De stem van de leerling
- Werken aan een schoolbrede visie op meertaligheid

Boek: **Meertaligheid in de klas – veel gestelde vragen beantwoord**, Steven Delarue.
Heldere en concrete en wetenschappelijk onderbouwde antwoorden. Toegankelijke gids vol bruikbare tips en strategieën en methodieken.

Boek: **Talenbewust lesgeven**
Aan de slag met talige diversiteit in het basisonderwijs. Joana Duarte, Mirjam Günther, Fauve de Backer, Carolien Frijns, Babs Gezelle Meerburg

Boek: **Inclusief herontwerpen: Meertaligheid als pedagogische kans Orhan Agirdag**
Agirdag legt uit hoe het negeren van thuistalen ongelijkheid in de hand werkt en hoe je meertaligheid juist strategisch inzet.

Multi-STEM Toolbox |
Multi-STEM zet zich in voor de inclusie en actieve participatie van meertalige kinderen in het onderwijs. Omdat de kennis en vaardigheden in hun thuistaal in een eentalig Nederlandse omgeving vaak onbenut blijven, ontwikkelt het project strategieën die zowel het Nederlands als de thuistaal combineren. Het inzetten van álle talen van een kind verbetert niet alleen de schoolprestaties, maar zorgt er ook voor dat het kind zich gezien, gehoord en betrokken voelt.

Meertaligheid in het basisonderwijs, handboek voor professionals: hoe benut je de meertaligheid van leerlingen in de school en in de klas. Door Edda Veerman, Emma Danbury, Joana Duarte en Lisa Gaikhorst, zie handboek_meertaligheid-771926061.pdf (openresearch.amsterdam)

LOWAN-PO
LOWAN ondersteunt scholen en schoolorganisaties bij het bieden van onderwijs aan Nieuwkomers in het funderend onderwijs. We werken daarvoor samen met gemeenten, samenwerkingsverbanden, hogescholen, universiteiten en andere ketenpartners. LOWAN adviseert, verbindt en presenteert om kennis en praktijkervaring te delen. Zo dragen we bij aan sterk en toekomstgericht onderwijs voor Nieuwkomers.
Primair onderwijs - PO - LOWAN

Leescast: De kracht van meertaligheid: Orhan Agirdag & Joana Duarte
leescast-15-de-kracht-van-meertaligheid-orhan-agirdag-en-joana-duarte/

DE WEBAPP 'MOEDERTAAL IN NT2'
Taalkundigen van de Universiteit Utrecht ontwikkelden samen met onderwijsdeskundigen en ICT-experts deze (web)app, die NT2-docenten helpt bij het oplossen van deze problemen. In de app vind je overzichten van cruciale verschillen tussen het Nederlands en een aantal veel voorkomende eerste talen, met oefeningen erbij.
Moedint2

Dossier Meertaligheid en de bibliotheek
Meertaligheid is een actueel onderwerp. Steeds meer kinderen worden in een andere thuistaal opgevoed. Ouders spelen een essentiële rol in de taalontwikkeling van hun meertalige kind en realiseren zich dat niet altijd. Bibliotheken kunnen daarbij helpen met activiteiten en betrouwbare informatie over meertaligheid. In dit dossier vind verschillende bronnen, filmpjes, boeken en andere tips rondom meertaligheid.
Dossier Meertaligheid en de bibliotheek

BIJLAGE 1

DE OPTIMALE TAALONTWIKKELING VAN HET MEERTALIGE KIND

VISIE EN KENNISFUNDAMENT

Opgesteld in opdracht van het kernteam 'Uitvoeringsplan Taal, Opvoeden en Onderwijs, -9 maanden tot 12 jaar', in het kader van het PACT Poelenburg/ Peldersveld

15 februari 2020

Inhoud

Inleiding	34
Gemeenschappelijke visie op een optimale taalontwikkeling van het meertalige kind	35
Kennisfundament: stand van de wetenschap ten aanzien van de (taal) ontwikkeling van het meertalige kind	36
Begrippenlijst	37
Referenties	38

Inleiding

Een 'kernteam' dat bestaat uit vertegenwoordigers van de besturen voor primair onderwijs, de kinderopvangorganisaties die actief zijn in de wijken Poelenburg en Peldersveld, de Jeugdgezondheidszorg van de GGD, de Sociaal Wijkteamorganisatie DOCK en de gemeente, heeft in het kader van het Actieplan Poelenburg en Peldersveld het 'Uitvoeringsplan Taal, Opvoeden en Onderwijs, -9 maanden tot 12 jaar' opgesteld. Het uitvoeringsplan is geaccordeerd door alle betrokken organisaties en door het College van B&W vastgesteld op 12 maart 2019.

In het Uitvoeringsplan wordt geconstateerd:

'Verschillende organisaties hebben verschillende opvattingen over het belang van de kennis van de eigen taal, bij NT2. Discussies hierover spelen al lang en worden niet beslecht.'[7]

Daarom stelde het kernteam zich ten doel om een heldere visie te formuleren met betrekking tot de taalontwikkeling van kinderen die in een meertalige omgeving opgroeien, gebaseerd op de meest recente wetenschappelijke literatuur. De inzet is om te komen tot een visie die door alle ketenpartners wordt gedeeld. Vervolgens moet de visie worden vertaald in een boodschap voor zowel ouders als professionals. Eenieder die werkt met gezinnen met jonge kinderen, die in een meertalige omgeving opgroeien, moet die boodschap kunnen verwoorden.
Op die manier krijgen ouders een éénduidig advies over hoe zij de taalontwikkeling van hun kind kunnen stimuleren en ondersteunen en ontvangen zij tegelijkertijd advies over hoe zij zelf de Nederlandse taal machtiger kunnen worden. Dat is belangrijk voor het vergroten van hun betrokkenheid bij de ontwikkeling en schoolloopbaan van hun kind en voor hun mogelijkheden om in de samenleving mee te kunnen doen.
Om dat te bewerkstelligen is een implementatieplan nodig waar alle relevante organisaties aan deelnemen. Het kernteam gaf aan Astrid Roest (GGD) en Najat Benayad (gemeente Zaanstad) de opdracht om de 'Visie op een optimale taalontwikkeling van het meertalige kind' te formuleren en een implementatieplan op te stellen.

Dit document is de eerste stap. Het bevat de geformuleerde visie en de onderbouwing daarvan vanuit de meest recente wetenschappelijke literatuur: het kennisfundament. Het kennisfundament is opgesteld door taalspecialisten Astrid Roest (logopedist en coördinator logopedie bij de GGD Zaanstreek Waterland) en Karlijn d'Haens (orthopedagoog, logopedist en dyslexiespecialist bij Agora, Stichting voor Bijzonder Primair Onderwijs in de Zaanstreek). Vervolgens heeft het kernteam op basis van het kennisfundament een gezamenlijke visie geformuleerd.

Inmiddels is de visie door alle betrokken partners besproken en geaccordeerd. De volgende stap is het ontwerpen van een implementatieplan. Daarbij worden zowel de partners die deelnemen van het kernteam betrokken, als ook andere partijen in de gemeente die zich met taalontwikkeling en inburgering bezig houden.

7 Zie: Uitvoeringsplan Taal, Opvoeden en Onderwijs in Poelenburg en Peldersveld, vastgesteld door het College van B&W van Zaanstad (2019/4043), pp.17 en 18

Gemeenschappelijke visie op een optimale taalontwikkeling van het meertalige kind

Bij het opstellen van een gemeenschappelijke visie is er gedurende het proces samen gewerkt met een klankbordgroep van medewerkers van organisaties die het 'Uitvoeringsplan Taal Opvoeden en Onderwijs' hebben opgesteld en medewerkers van andere relevante ketenpartners. Daarbij is het volgende doel uit het uitvoeringsplan Taal, Opvoeden en Onderwijs voor ogen gehouden:

'Ouders zijn zich bewust van het belang van een goede beheersing van de Nederlandse taal voor de toekomstmogelijkheden van hun kinderen en zijn gemotiveerd en in staat hen daarin te ondersteunen. 'We zorgen voor goede informatie en ondersteuning bij opvoeding en taalontwikkeling van hun kind, op een manier die hen vooral zelf in staat stelt om een stimulerende rol te vervullen.'

De visie die is opgesteld werd gedeeld met de organisaties die het 'Uitvoeringsplan' hebben opgesteld. Allen zijn akkoord gegaan. De visie luidt:

Wij erkennen de meertalige identiteit van het meertalige kind en verwelkomen elk kind in zijn totaliteit. De basistaal en cultuur van het kind erkennen en waarderen wij hiermee. De functie van communicatie staat hierbij voor ons voorop. Wij stimuleren ouders om de meertalige identiteit van hun kind mede te erkennen en hieraan bij te dragen door ook zelf de onderwijstaal (het Nederlands) van hun kind te leren, ter ondersteuning van de schoolloopbaan van hun kind en ook om hun eigen ontwikkelkansen te vergroten. Hiermee zetten wij ons gezamenlijk in, zodat een kind zich zo optimaal mogelijk in zijn totaliteit kan ontwikkelen, zowel op cognitief als op sociaal- emotioneel vlak. Wij zien kansen en voordelen voor kinderen die meertalig opgroeien.

Kennisfundament: stand van de weten-schap ten aanzien van de (taal)ontwikkeling van het meertalige kind

Dit kennisfundament is aan de hand van literatuurstudie tot stand gekomen. Het kennisfundament is gebaseerd op de huidige stand van zaken van de wetenschap, opgesteld in 2019 en zal aangevuld of herzien worden bij nieuwe inzichten of wetenschappelijke ontwikkelingen rondom meertalige ontwikkeling.

'Taal is meer dan regels en woorden. Taal is denken, taal is emotie, taal is identiteit, taal is macht' [1]. Taal is daarom cruciaal in elke levensfase. De taalontwikkeling begint al in de baarmoeder. Taal bevordert het eerste contact en de hechting tussen ouder en kind. Het maken van contact met de omgeving, je kunnen uiten, je gedachten kunnen verwoorden, is belangrijk voor het welbevinden van een kind en is bepalend voor ontwikkelkansen van het kind zowel binnen het onderwijs als voor latere carrièremogelijkheden [2,3,4]. De functie communicatie staat voorop. Wij hebben de intentie elkaar te begrijpen en benutten de middelen die hiervoor nodig zijn [5]. Alle talen kunnen hierbij helpend zijn en zijn daarom welkom [1]. Meertalige ontwikkeling kan succes in het werkende leven vergroten [4].

Een meertalige ontwikkeling is een normale taalontwikkeling met voordelen voor het kind [4,8,9,10,12]. Daarom is het van belang om alle talen een plek te geven in de omgeving van het kind [1,11,12]. Professionals, ouders en kinderen sluiten hierbij geen talen of personen buiten [11,12].
Iedereen heeft de intentie om gesprekken zo te voeren dat elke deelnemer de conversatie kan volgen [5].

Voor een goede taalontwikkeling heeft een kind een groot en gevarieerd taalaanbod nodig in elke taal [4,6,7,14,25]. Zeker in het begin is één-op-één volwassene-kind contact belangrijk en moet het taalaanbod aansluiten op de leeftijd en leefwereld van het kind.

Goede ontwikkeling van de basistaal (veelal de thuistaal, moeder-, vadertaal) is het fundament voor de ontwikkeling van een tweede of derde taal. Voor een optimale ontwikkeling van het kind is het belangrijk dat de ouders vanaf het prille begin de taal/ talen met het kind spreken die ze het beste beheersen, de harttaal (de taal/talen waarin zij hun emoties uiten) [15,16]. Dit is tevens essentieel voor de band tussen ouder en kind en hiermee voor de sociaal-emotionele ontwikkeling van het kind [2,3,12].

Als de basistaal voldoende wordt gestimuleerd, dan leert het kind een volgende taal makkelijker en beter. Goede beheersing van de basistaal is daarom van belang voor een goede ontwikkeling van de volgende taal, meestal het Nederlands, de onderwijstaal [15]. Daarnaast is het belangrijk dat ouders op hun beurt erkenning en waardering laten zien voor de onderwijstaal. Door een positieve houding ten opzichte van de onderwijstaal en het ook zelf leren van deze taal kunnen ouders hieraan bijdragen [17]. Niet door hun kind zelf Nederlands te leren spreken maar om de (school)wereld van hun kind beter te kunnen begrijpen en ondersteunen. De erkenning van de meertalige identiteit van het kind is zowel thuis als daar buiten nodig. Door zelf de Nederlandse taal te leren, laten ze hun kind zien dat de meertaligheid van hun kind er mag zijn, dat ze hun kind in zijn totaliteit erkennen [11]. Dit is ook essentieel voor de band tussen ouder en kind [2].

Gedurende de eerste zeven levensjaren van het kind wordt het basissysteem voor taal aangelegd . Dit is dan ook de beste periode voor het leren van een basis- en volgende taal [18,19]. Het is daarom van belang dat een volgende taal, veelal de onderwijstaal, zo vroeg mogelijk wordt aangeboden door volwassenen die de taal zelf goed beheersen [20]. Dit kan in de thuissituatie of in een voorschoolse setting plaats vinden. Binnen gesprekken komt het voor dat verschillende talen door elkaar gebruikt worden in een zin. Dit is een natuurlijk proces en vormt geen belemmering voor de talige ontwikkeling van het kind. Het strikt gescheiden houden van de talen kan zelfs een voorspoedige en rijke interactie tussen ouder en kind belemmeren [21]. De basistaal ondersteunt het leren van een volgende taal [12,15]. Een goede beheersing van de onderwijstaal is van belang voor het volgen van onderwijs en biedt optimale ontwikkelkansen voor het kind [13,22]. Om een goede taalontwikkeling mogelijk te maken is een rijke taalomgeving belangrijk [6,7,25], waarin de professional een responsieve en sensitieve basishouding heeft [23]. Dit vraagt van de professional om de communicatie voorop te zetten en het kind in zijn totaliteit te erkennen [1,5,2]. Hierbij is een plaats voor alle talen noodzakelijk voor het creëren van een veilige en uitnodigende leeromgeving voor het kind [1,11,12].

De mate en kwaliteit van het taalaanbod zijn bepalend voor de ontwikkelkansen van het kind en van grote invloed op het schoolsucces en de verdere loopbaan van het kind [13]. Het brein van jonge kinderen is namelijk nog volop in ontwikkeling, hierdoor pikken zij taal gemakkelijker op [18,19].

Het meertalige kind heeft een meertalige identiteit. Het is van belang dat een kind zich in zijn totaliteit kan ontwikkelen zowel op cognitief als op sociaal-emotioneel vlak. Hiervoor dient de basistaal en cultuur erkend en gewaardeerd te worden ongeacht welke taal het is, dit bevordert het welbevinden en de motivatie van het kind om de verschillende talen te leren [1,12,24]. Dit vraagt van professionals een meertalige blik op de ontwikkeling van het kind, die zij ook in het onderwijs een plek geven. Hierbij hoort het functioneel gebruik van de basistaal als ondersteuning van het schoolse leren en verdere optimale ontwikkeling van alle talen [1,12].

Begrippenlijst

Basistaal:
de eerste taal/talen die een kind aangeboden krijgt door ouder(s)/verzorger(s) en verwerft

Harttaal:
je sterkste taal, de taal waarin je emoties het beste kan uiten

Meertalig kind:
een kind dat één/meer basistalen verwerft op jonge leeftijd naast de nationale taal (hier het Nederlands)

Moedertaal:
de harttaal van de moeder van het kind

Onderwijstaal:
de taal waarin het onderwijs wordt aangeboden

Thuistaal:
de taal/talen die in de thuissituatie door ouder(s)/verzorger(s) en brusjes met het kind gesproken wordt/worden

Vadertaal:
de harttaal van de vader van het kind

Referenties

[1] Orioni, M. (2020). *Het Meertalige Kind,* 200. Amsterdam: SWP.

[2] Murphy, E. (Ed.). (2011). *Welcoming Linguistic Diversity in Early Childhood Classrooms. Learning from International Schools,* 72-79. Clevedon: Channel View Publications.

[3] Law, J., Charlton, J., & Asmussen, K. (2017). Language as a child wellbeing indicator. *London: The Early Intervention Foundation in collaboration with Newcastle University.*

[4] Blom, E. (2019). Wat iedereen moet weten over de taalontwikkeling van kinderen in een diverse samenleving (Oratie). Utrecht: Utrecht University.

[5] Tomasello, M. (Ed.). (2014). *The new psychology of language: Cognitive and functional approaches to language structure.* New York: Psychology Press.

[6] Eversteijn, N. (2011). *All at Once: Language Choice and Codeswitching by Turkish-Dutch Teenagers.* Tilburg: Universiteit van Tilburg.

[7] Scheele, A. (2010). *Home Language and Mono- and Bilingual Children's Emergent Academic Language: a Longitudinal Study of Dutch, Moroccan-Dutch, and Turkish-Dutch 3- to 6-Year-old children* (Doctoral dissertation, Utrecht University).

[8] Genesee, F., Boivin, I., & Nicoladis, E. (1996). Talking with strangers: A study of bilingual children's communicative competence. *Applied Psycholinguistics, 17*, 427-442.

[9] Hoff, E., Core, C., Place, S., Rumiche, R., Señor, M., & Parra, M. (2012). Dual language exposure and early bilingual development. *Journal of child language, 39*(1), 1-27.

[10] Orioni M. (2020). *Het Meertalige Kind,* 125-126. Amsterdam: SWP.

[11] De Graaf, A., Delarue, S., & De Conick, K. (2019). Antwoorden op vragen over omgaan met meertaligheid in het onderwijs in het Nederlandse taalgebied. Opgehaald van https://meertaligheid.be/materialen/antwoorden-op-veelgestelde-vragen-over-omgaan-met-meertaligheid-in-het-onderwijs-in-het-nederlandse-taalgebied

[12] Gielen, S., & Iş i, A. (2015). *Meertaligheid: een troef! Inspirerend werken met meertalige kinderen op school en in de buitenschoolse opvang,* 44. Kalmthout: Pelckmans.

[13] Jaspaert, K., & Frijns, C. (2017). *Taal leren van kleuters tot volwassenen.* Leuven: Lannoo Campus.

[14] Visser, S. J. (2005). *Van misverstand tot meertaligheid, een onderzoek in het kleuteronderwijs van de stad Groningen.* Wetenschapswinkel Taal, Cultuur en Communicatie, Rijksuniversiteit Groningen.

[15] Appel, R., & Vermeer, A. (2004). *Tweede taal verwerving en tweede-taal onderwijs.* Bussum: Coutinho.

[16] Place, S., & Hoff, E. (2011). Propererties of dual language exposure that influence two-year-olds' bilingual proficiency. *Child Development, 82,* 1834-1849.

[17] Droge, S., Suijkerbuijk E., Kuiken F. (2009). *Professionele expertise taal en VVE.* Universiteit van Amsterdam. Opgehaald van https://www.researchgate.net/publication/254916972_Taalnorm_voor_Amsterdamse_voorschoolleidsters_deelrapport_1

[18] Goorhuis S.M., & Schaerlaekens A.M., (2000). *Handboek taalontwikkeling, taalpathologie en taaltherapie bij Nederlandssprekende kinderen.* Utrecht: De Tijdsstroom.

[19] Luinge, M.R. (2015). *Taalontwikkeling van kinderen. In: Van baby tot kleuter; over de indrukwekkende en veelzijdige ontwikkeling van kinderen van 0-4.* Antwerpen: Garant.

[20] Stichting Tommie & Charlie. *Taal Begint Thuis.* Opgehaald van http://www.taalbegintthuis.nl/ (inhoudelijk ondersteund door Prof. Dr. F. Kuiken)

[21] Blom, E., Oudgenoeg-Paz O., & Verhagen J. (2018). Wat als ouders talen mixen? *Nederlands tijdschrift voor logopedie, 90*(7), 18-25.

[22] Kienstra, M. (2003). *Woordenschatontwikkeling. Werkwijzen voor groep 1-4 van de basisschool.* Nijmegen: Expertisecentrum Nederlands.

[23] Stoep, J., & Elsäcker, W. van. (2005). *Peuters Interactief met taal. De taallijn VVE: Taalstimulering voor jonge kinderen.* Nijmegen: Expertisecentrum Nederlands.

[24] Dörnyei, Z. (1994). Motivation and motivating in the foreign language. *The Modern Language Journal, 78*(3), 273-284.

[25] Hoff, E. (2006) How social contexts support and shape language development. *Developmental review, 26*, 55-88;
Hoff, E., & Core, C. (2013). Input and language development in bilingually developing children. *Seminars in Speech and Language, 34,* 215-226;
Huttenlocher, J., Vasilyeya, M., Waterfall, H.R., Vevea, J.L., & Hedges, L.V. (2007). The varieties of speech to children. *Developmenteal Psychology, 43,* 1062-1083.

BIJLAGE 2: OORDEEL PROF. DR. FOLKERT KUIKEN OVER VISIE OPTIMALE TAALONTWIKKELING MEERTALIGE KIND

Ik ben door het kernteam 'Uitvoeringsplan Taal, Opvoeden en Onderwijs, 9 maanden tot 12 jaar' van de gemeente Zaanstad gevraagd een oordeel te geven op de door het team ontwikkelde visie op meertaligheid. Deze visie is als volgt geformuleerd:

Wij erkennen de meertalige identiteit van het meertalige kind en verwelkomen elk kind in zijn totaliteit. De basistaal en cultuur van het kind erkennen en waarderen wij hiermee. De functie van communicatie staat hierbij voor ons voorop. Wij stimuleren ouders om de meertalige identiteit van hun kind mede te erkennen en hieraan bij te dragen door ook zelf de onderwijstaal (het Nederlands) van hun kind te leren, ter ondersteuning van de schoolloopbaan van hun kind en ook om hun eigen ontwikkelkansen te vergroten. Hiermee zetten wij ons gezamenlijk in, zodat een kind zich zo optimaal mogelijk in zijn totaliteit kan ontwikkelen, zowel op cognitief als op sociaal-emotioneel vlak. Wij zien kansen en voordelen voor kinderen die meertalig opgroeien.

Vanuit wetenschappelijk oogpunt kan ik deze visie van harte ondersteunen. Er is de laatste tijd veel onderzoek waaruit blijkt dat het belangrijk is om kinderen gevoelig te maken voor de veelheid aan talen en taalvarianten die zij in hun omgeving, in de klas en op school horen en dat zij op die manier meer openheid en respect voor andere talen en culturen ontwikkelen.

Kinderen die van huis uit geen Nederlands spreken worden bevestigd in hun identiteit en gaan daardoor meer openstaan voor het Nederlands (o.a. García, Johnson & Seltzer, 2017) Het is belangrijk dat kinderen van jongs af aan veel in interactie zijn met hun ouders en/of verzorgers en dat ze een zo rijk mogelijk taalaanbod krijgen aangeboden. Wie op die manier een goede basis legt in de thuistaal, leert er gemakkelijk een (of meerdere) andere ta(a)l(en) bij (o.a. Cummins, 1979; Kuiken, 2019).

Voor de communicatie met leerkrachten en school is het van belang dat ouders een basisvaardigheid in het Nederlands hebben. Momenteel ligt die vaardigheid voor inburgeraars op niveau A2 van het Europese Referentiekader, maar deze wordt in het nieuwe inburgeringsstelsel dat op 1 juli 2021 van start gaat opgeschroefd tot niveau B2 (Wet Inburgering 2021).

De optimale ontwikkeling van een kind komt vooral tot stand door een combinatie van ouders en andere opvoeders, waarbij met name een grote rol is weggelegd voor leerkrachten en school. Interventies gericht op zowel thuis als school lijken dan ook het meeste effect te sorteren. Wie een normale ontwikkeling doorloopt en daarbij de kans heeft om van jongs af aan met meerdere talen op te groeien heeft daarbij een pré, want meertaligheid brengt hoofdzakelijke voordelen met zich mee, variërend van een grotere taalgevoeligheid, toegang tot meerdere talen en culturen tot een hoger cognitief niveau (o.a. Bialystok et al. 2005, Van der Linden & Kuiken, 2012).

Prof. dr. Folkert Kuiken
Professor emeritus Nederlands als tweede taal en meertaligheid
Amsterdam, 2 oktober 2020

Referenties

Bialystok , E., Craik, F.I.M., Grady, C., Chau, W., Ishii, R., Gunji, A. & Pantev, C. (2005) Effect of bilingualism on cognitive control in the Simon task: Evidence from MEG. *NeuroImage* 24, 40-49.

Cummins, J. (1979) Cognitive/academic language proficiency, linguistic interdependence, the optimum age question and some other matters. *Working Papers on Bilingualism* 19, 197- 205.

García, O. Johnson, S. & Seltzer, K. (2017) *The translanguaging classroom. Leveraging student bilingualism for learning.* Philadelphia: Caslon.

Kuiken, F. (2019). Moeten ouders Nederlands praten met hun kinderen? In M. Boogaard & M. Jansen (Red.) *Alles wat je altijd al had willen weten over taal. De taalcanon.* Derde druk (pp. 21-23). Amsterdam: Meulenhoff.

Linden, E. van der & Kuiken, F. (2012). *Het succes van tweetalig opvoeden. Gids voor ouders en opvoeders.* Leuven/Den Haag: Acco.

Alle kinderen zijn welkom.
Alle talen zijn welkom.
De Nederlandse taal
is van ons allemaal.